

Jaarverslag 2014

Inhoud

INHOUD	1
1. VOORWOORD	3
1.1 Kerncijfers 2010-2014	4
2. VERSLAG VAN HET BESTUUR	5
2.1 Pensioenregeling en Verplichtstelling	5
2.2 Aankomende wet- en regelgeving	6
2.3 Vermogensbeheer	6
2.4 Governance	7
2.5 Risicomanagement en uitbesteding	7
2.6 Handhaving.....	8
2.7 Communicatie.....	8
2.8 Overige bestuursbesluiten en gebeurtenissen in het verslagjaar	8
2.9 Reglements- en Statutenwijzigingen	9
3. GOED PENSIOENFONDSBESTUUR (PENSION FUND GOVERNANCE)	11
3.1 Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen.....	11
3.2 Verantwoordingsorgaan	11
3.3 Raad van toezicht.....	12
3.4 Code Pensioenfondsen	13
3.5 Principes van goed pensioenfondsbestuur	14
3.6 Het premie-, beleggings- en toeslagenbeleid.....	16
3.7 Kosten uitvoering pensioenregeling	17
3.8 Kosten uitvoering vermogensbeheer.....	18
4. INTERN TOEZICHT	19
4.1 Verslag van de raad van toezicht	19
Reactie van het bestuur op het verslag van de raad van toezicht	21
4.2 Verslag van het verantwoordingsorgaan.....	22
Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan	23
5. RISICO'S	24
5.1 Beleggingsrisico's.....	24
5.2 Actuariële risico's.....	25
5.3 Overige en operationele risico's	26
5.4 Compliance risico	26
6. BELEGGINGEN	27
6.1 Strategie en resultaten 2014	27
6.2 Beleggingsresultaat	28
6.3 Z-score en relatieve performance.....	29
6.4 Verantwoord beleggen	30
7. VOORUITBLIK 2015	31
7.1 Pensioenregeling en Verplichtstelling	31
7.2 Aankomende wet- en regelgeving	31
7.3 Vermogensbeheer	31
7.4 Bestuursmodel.....	31
7.5 Risicomanagement en uitbesteding	32
7.6 Handhaving.....	32
7.7 Effectieve communicatie.....	32

8.	KARAKTERISTIEKEN VAN HET PENSIOENFONDS.....	33
8.1	Algemeen.....	33
8.2	Profiel van de organisatie.....	33
8.3	Doel van het fonds.....	33
8.4	Bestuurlijke organen.....	34
8.5	Bestuur en contractpartijen.....	34
8.6	Het bestuur.....	34
8.7	Het verantwoordingsorgaan.....	36
8.8	Intern toezicht.....	36
8.9	Bestuur en Commissies.....	37
8.10	Vergoedingen.....	38
8.11	Adviseurs.....	39
8.12	Nevenfuncties leden bestuur en raad van toezicht.....	40
8.13	Kenmerken van de pensioenregelingen.....	41
9.	JAARREKENING.....	46
9.1	Balans per 31 december.....	46
9.2	Staat van baten en lasten.....	47
9.3	Kasstroomoverzicht.....	48
9.4	Algemene toelichting.....	49
9.5	Toelichting op de balans.....	59
9.6	Risicobeheer en derivaten.....	67
9.7	Toelichting op de staat van baten en lasten.....	76
10.	OVERIGE GEGEVENS.....	82
10.1	Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum.....	82
10.2	Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten.....	82
10.3	Actuariële verklaring.....	83
10.4	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	85

1. Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2014 van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (StiPP)!

In dit jaarverslag zijn opgenomen de karakteristieken van het fonds, het verslag van het bestuur, raad van toezicht, verantwoordingsorgaan, de jaarrekening en overige gegevens. In het hoofdstuk karakteristieken worden o.a. de doelstelling van het fonds, het profiel van de organisatie, samenstelling bestuur, commissies, adviseurs en bestaande organen, weergegeven.

In het verslag van het bestuur wordt u geïnformeerd over de beleidsmatige zaken die in 2014 hebben gespeeld, zowel op het gebied van pensioenen als op het gebied van beleggingen. Daarna volgen de reactie van raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan.

In de jaarrekening worden het fondsvermogen en de mutaties daarin gedurende 2014 gepresenteerd en wordt een toelichting gegeven op de grondslagen voor de waardering en de mutaties in de beleggingsportefeuille.

Onder overige gegevens treft u tot slot de actuariële verklaring en de controleverklaring van de onafhankelijke accountant aan.

Het bestuur wil hierbij haar dank uitspreken aan iedereen die zich in het verslagjaar, en nadien tot en met de datum van totstandkoming van het jaarverslag, heeft ingezet voor het pensioenfonds.

Het bestuur stelde het jaarverslag 2014 en de daarbij behorende staten voor De Nederlandsche Bank (DNB) vast op 12 juni 2015.

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten
Amsterdam, 24 juni 2015

Voorzitter,
De heer P.A. Citroen

Vice-voorzitter,
De heer E.H.W. Bosman

1.1 Kerncijfers 2010-2014

Aantallen	2014	2013	2012	2011	2010
Werkgevers	4.931	4.914	5.380	4.812	4.700
Deelnemers	259.666	222.827	224.479	181.998	168.271
Gewezen deelnemers	659.419	617.340	568.870	512.367	466.039
Ingegane ouderdompensioenen	1.188	883	633	420	260
Ingegane partnerpensioenen	214	167	130	91	75
Ingegane wezenpensioenen	11	8	6	4	4
Afgekochte ouderdompensioenen	2.484	3.017	2.466	2.302	1.765
Afgekochte nabestaandenpensioenen	311	322	369	282	269
Afgekochte kleine pensioenkapitalen voor pensioeningangsdatum	25.942	56.733	21.829	44.008	113.349

Financiële gegevens (bedragen in 1.000 euro)

Voorziening voor risico deelnemers	808.425	678.240	575.393	459.248	384.668
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	47.959	35.608	31.173	20.516	14.961
Garantiereserve ¹	-	-	7.666	7.666	7.666
Overige reserves	85.445	69.318	50.039	33.206	23.374
• Vereist eigen vermogen	26.897	25.873	25.416	22.874	19.790
• Algemene reserve	58.548	43.445	24.623	10.322	3.584
Belegd vermogen	902.194	747.946	630.436	482.427	392.659
Beleggingsrendement	4,45%	2,54%	5,10%	-/- 0,07%	5,70%
Performancetoets ²	1,52	1,25	-/- 0,30	-/- 0,63	-/- 0,14
Indexatie ingegane pensioenen	0%	0%	0%	0%	1,38%
Premie	159.161	150.819	146.082	123.812	107.727
Uitkeringen afkoop	20.630	31.315	15.597	19.768	27.180
Pensioenuitkeringen	1.597	1.322	884	498	319
Vorderingen	33.004	33.322	33.329	32.544	38.156

¹ De garantiereserve is per 1 januari 2013 toegevoegd aan de algemene reserve.

² Het vermelde percentage van de performancetoets is inclusief de opslag van 1,28% conform Art. 5 VBB.

2. Verslag van het bestuur

In 2014 heeft het bestuur zes keer vergaderd, namelijk op 13 februari, 17 april, 13 juni, 12 september, 30 oktober en 15 december. De bestuursvergaderingen van april en oktober duurden twee dagen en waren inclusief een aantal beleidssessies in het kader van de wijzigingen per 1 januari 2015 (inclusief toekomst Basisregeling, premievaststelling en verhoging pensioenleeftijd), het beleggingsbeleid, en risicomanagement. Daarnaast organiseerde het bestuur tweemaal een studiemiddag met beleggingen en handhaving als onderwerp.

De beleggingscommissie en de pensioentechnische commissie zijn in 2014 elk zes keer bijeen geweest. De AO/IC en Uitbestedingscommissie heeft vijf keer vergaderd.

In dit hoofdstuk vindt u de besluitvorming van het bestuur over het gevoerde beleid in 2014. Daarnaast wordt aandacht besteed aan overige besluitvorming door het bestuur en gebeurtenissen in het verslagjaar.

2.1 Pensioenregeling en Verplichtstelling

Naar aanleiding van de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd, die per 1 januari 2014 in werking is getreden, en de verdere beperking van het fiscaal kader per 1 januari 2015 hebben Cao-partijen zich de afgelopen jaren gebogen over de vraag hoe de regelingen van StiPP er uit moeten zien. Dit heeft geleid tot een 'Pensioenakkoord Cao's uitzendkrachten', dat per 1 januari 2015 volledig in werking is getreden.

In januari 2014 is door Cao-partijen de aanvraag tot wijziging van de verplichtstelling ingediend als gevolg van de verhoging van de pensioenleeftijd per 1 januari 2015 naar 67 jaar. Dit traject is na afloop van het verslagjaar afgerond door publicatie van de verplichtstelling door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Implementatie 'Pensioenakkoord Cao's uitzendkrachten'

In 2013 is het 'Pensioenakkoord Cao's uitzendkrachten' door CAO partijen opgesteld. Dit pensioenakkoord ziet op de inhoud van de regelingen in 2014. In het addendum op dit pensioenakkoord is onder andere vastgelegd dat de pensioenleeftijd voor de Basis- en Plusregeling wordt verhoogd van 65 naar 67 jaar per 1 januari 2015.

De verhoging van de pensioenleeftijd is per 1 januari 2015 geïmplementeerd. Daarnaast zijn de overige afspraken uit het pensioenakkoord ook per 1 januari 2015 geïmplementeerd. Het betreft de definitie van het loonbegrip en de invoering van een maximaal pensioengevend uurloon.

Toekomst van de Basisregeling

Vanaf 2011 wordt overleg gevoerd met Cao-partijen over de toekomst van de Basisregeling. Alle partijen zijn het er over eens dat de kosten van de basisregeling in relatie tot de kapitaalopbouw niet in verhouding tot elkaar staan, ondanks het feit dat de uitvoeringskosten absoluut gezien tot verreweg de laagste in Nederland behoren.

Voor 2015 hebben Cao-partijen, in overleg met het pensioenfonds, een alternatief gevonden om de impact van de verdere verlaging van het fiscaal kader zo beperkt mogelijk te houden. Hiertoe worden vanaf 2015, voor de toedeling van de premie aan de deelnemers een franchise en een leeftijdsonafhankelijke netto premie ingevoerd.

Cao-partijen hebben tevens aangegeven zich in te spannen om per 1 januari 2016 met een alternatief voor de basisregeling te komen. Het fonds blijft hierbij aangehaakt en blijft deze ontwikkelingen volgen.

2.2 Aankomende wet- en regelgeving

Nieuw Financieel Toetsingskader

De grote lijnen van het voorstel voor het nieuwe FTK zijn bekend. Het wetsvoorstel biedt duidelijkheid over de eisen aan premies, herstelplannen, indexatie en de haalbaarheidstoets.

In de bestuursvergadering van 31 oktober 2014 is een eerste inventarisatie besproken van de impact van het nieuwe FTK op de regelingen van StiPP. Deze zijn voor StiPP beperkt, omdat StiPP beschikbare premieregelingen uitvoert. In de eerste helft van 2015 worden de benodigde aanpassingen doorgevoerd.

2.3 Vermogensbeheer

Implementatie Risico afbouw model

Het bestuur heeft zich vanaf 2011 bezig gehouden met de inventarisatie hoe de zorgplicht voor deelnemers met verschillende leeftijden het beste (collectief) kan worden vormgegeven binnen het beleggingsbeleid. Na meerdere onderzoeken en ALM studies heeft het bestuur in de beleids sessie van 9 september 2013 een principebesluit genomen over de invulling van het beleggingsbeleid voor het fonds. Dit principebesluit houdt in dat vanaf 57 jaar het beleggings- en inkooprisico stapsgewijs wordt afgebouwd via een zogenaamd risico afbouw model, voor zowel de Basisregeling als de Plusregeling.

Het verslagjaar 2014 heeft bij het bestuur in dit kader in het teken gestaan van het uitwerken van het proces om het risico afbouw model te implementeren. Hierbij zijn meerdere partijen betrokken en het bestuur heeft hier meerdere sessies aan besteed. In oktober 2014 is consensus bereikt over het proces. Eind oktober zijn vervolgens de randvoorwaarden besproken voor implementatie van het risico afbouw model. Het bestuur heeft toen geconstateerd dat naar verwachting per 1 januari 2015 niet geheel aan deze randvoorwaarden wordt voldaan. Daarom is besloten om de implementatie van het risico afbouw model uit te voeren in de eerste half jaar van 2015.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

In oktober 2013 is een vergadering van de beleggingscommissie geweest, waarbij de deelnemersraad ook aanwezig was, waarin het ESG-beleid door de vermogensbeheerder Kempen Capital Management (KCM) is toegelicht. ESG staat voor environmental, social en governance. Naar aanleiding van de sessie heeft KCM, op verzoek van het bestuur, in de rapportage een paragraaf over de ontwikkelingen op ESG gebied opgenomen. Ook is besloten om MVB op te nemen in de beleggingsovertuigingen. Het bestuur heeft zich in 2014 verder verdiept in het ESG beleid, dat door de fiduciaire vermogensbeheerder in de opdracht van het fonds wordt uitgevoerd.

2.4 Governance

Bestuursmodel

In 2014 is de Wet versterking bestuur pensioenfondsen in werking getreden. Het bestuur heeft na zorgvuldige overweging de keuze gemaakt voor de voortzetting van het bestaande paritaire bestuursmodel. Wel is de bestuurssamenstelling gewijzigd, als gevolg van de toetreding van een vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden in het bestuur. Tevens is de deelnemersraad opgeheven, een nieuw verantwoordingsorgaan geïnstalleerd en een raad van toezicht aangesteld.

Bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht

Het bestuur heeft in 2014 de Wet versterking bestuur geïmplementeerd. In de tweede helft van 2014 is dit verder vormgegeven en zijn de eerste gesprekken en vergaderingen met het nieuwe verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht geweest. De taken en bevoegdheden van beide organen zijn gewijzigd, aangepast en verduidelijkt. In 2015 zal verder worden gewerkt aan de invulling van de rollen en taken van de organen van het fonds. Medio 2015 zal de eerste evaluatie van de samenwerking plaatsvinden.

2.5 Risicomanagement en uitbesteding

In 2014 is het integraal risicomanagement geïmplementeerd. Onderdeel van het risicomanagement betreft het uitbestedings- en operationeel risico. Adequate beheersing van de risico's vormt een belangrijk en doorlopend aandachtspunt van het bestuur.

Elke commissievergadering wordt stilgestaan bij de impact op het risicomanagement. Ook worden de risico's voortdurend bekeken op omschrijving, beheersmaatregelen en risicobereidheid. Elke bestuursvergadering wordt besproken of zich ontwikkelingen hebben voorgedaan die een impact hebben op het (totale) risicomanagement. De bevindingen van het bestuur worden vastgelegd in de notulen van de bestuursvergaderingen, en worden als daar aanleiding voor is omgezet in acties. In 2014 zijn de belangrijkste risico's en beheersmaatregelen van het fonds door het bestuur vastgesteld. In de eerste beleidssessie in 2015 zal opnieuw een risico-inventarisatie plaatsvinden.

Uitbesteding: bestuur in control van pensioenuitvoering en vermogensbeheer

Het 'aantoonbaar in control' zijn bij de pensioenuitvoerder gebeurt door tweemaandelijks overleggen met uitvoerder Pensioenbeheer (Syntrus Achema), alsmede de Dienstverleningsovereenkomst met de uitvoerder en de ISAE 3402 rapportage. Vanaf 2015 beoordeelt de AO/IC en Uitbestedingscommissie de rapportages.

De AO/IC en uitbestedingscommissie heeft zowel de ISAE3402 rapportages van Bank of New York Mellon (BNYM), Kempen Capital Management (KCM) en Syntrus Achmea (SA) beoordeeld. Ook worden er jaarlijks een aantal contracten beoordeeld van externe partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed. Ook ziet de AO/IC en uitbestedingscommissie toe op het integreren van compliance eisen in de contracten van externe partijen.

2.6 Handhaving

Het risico op 'geen premie, wel aanspraak' (artikel 5 Pensioenwet) wordt gedragen door de gehele groep deelnemers. Alle partijen die meebetalen en kapitaal opbouwen, zijn de dupe van eventuele gevallen waarbij sprake is van toekenning van kapitaalopbouw zonder dat hiervoor is betaald. Het is daarom van groot belang ervoor te zorgen dat het risico op 'geen premie, wel aanspraak' tot een minimum wordt beperkt. Het proces dat dit risico inperkt, is handhaving. Onder handhaving wordt verstaan:

- Het opsporen en aansluiten van werkgevers die vallen onder de verplichtstelling en die nog niet in de administratie van het fonds zijn opgenomen;
- Het controleren op aanlevering door werkgevers die onder de verplichtstelling vallen. Het betreft hier de controle op tijdigheid en volledigheid. Het uitblijven van aanlevering mondt hierbij uit in sancties;
- Het controleren van de inhoud van de aanlevering door verplicht gestelde werkgevers. Het betreft hier de controle op juistheid.

In 2014 is een activiteitenplan handhaving opgesteld welke deels is uitgevoerd. Onderdeel van dit activiteitenplan is de match met UWV gegevens, het uitvoeren van risicoanalyses en het vervolgens aanschrijven van werkgevers ter controle op volledigheid en juistheid van aanlevering. Ook is in 2014 gestart met hoofdelijke aansprakelijkheidsprocedures.

Op 21 november 2014 heeft er een handhavingsbijeenkomst plaatsgevonden, waarbij ook Cao-partijen en de SNCU waren uitgenodigd. Deze bijeenkomst stond in het teken van de gevolgen van de positie van gedetacheerden, het omgaan met het 50% criterium en de handhavingsactiviteiten in 2015.

2.7 Communicatie

StiPP is voortdurend bezig het communicatiebeleid effectiever en efficiënter vorm te geven. Het fonds heeft te maken met de wettelijke verplichte communicatie-uitingen die – gezien de grote aantallen (gewezen) deelnemers – gepaard gaan met hoge kosten.

Eind 2014 is het voorstel Wet Pensioencommunicatie bekend geworden, wat de mogelijkheid tot digitale communicatie mogelijk gaat maken. In 2014 zijn voor de implementatie hiervan eerste gesprekken gevoerd met diverse partijen. Ook heeft 2014 in het teken gestaan van inzicht in het klantcontact. In 2015 krijgt dit een vervolg door dit inzicht om te zetten in een betere aansluiting op het communicatiebeleid.

2.8 Overige bestuursbesluiten en gebeurtenissen in het verslagjaar

Premievaststelling 2015

De hoogte van de pensioenpremies worden vastgesteld door Cao-partijen. Voor 2015 hebben Cao-partijen besloten de premies ongewijzigd te handhaven op 2,6% van het bruto loon voor de Basisregeling en 12% doorsneepremie van de pensioengrondslag voor de Plusregeling.

Premie Basisregeling

Cao-partijen hebben besloten de premie voor de Basisregeling in 2015 te handhaven op 2,6% van het bruto loon. Het bestuur is verantwoordelijk voor een uitvoering van een pensioenregeling passend

binnen de fiscale kaders. Daarom heeft het bestuur besloten om de te innen premie van 2,6% van het bruto loon toe te delen aan de deelnemers, onder hantering van een uurfranchise en een leeftijdsonafhankelijk premiepercentage van de pensioengrondslag. Hiermee past ook de Basisregeling binnen de fiscale kaders per 1 januari 2015.

In de vergadering van december 2014 heeft het bestuur besloten het leeftijdsonafhankelijke premiepercentage voor de Basisregeling welke wordt toebedeeld aan de deelnemers, vanaf 1 januari 2015 vast te stellen op 3,9% van de pensioengrondslag.

Premie Plusregeling

Met de verlaging van het fiscaal kader pensioenen per 1 januari 2015, wat in beginsel neer komt op een verlaging van de opbouwpercentages, zijn ook de maximaal beschikbare premiestaffels, zoals opgesteld door het Ministerie van Financiën, verlaagd.

Het bestuur van StiPP heeft besloten op grond van het nieuwe fiscaal kader de beschikbare premie staffel voor de individuele deelnemers, die wordt gefinancierd uit de doorsneepremie, te verlagen.

Maximum pensioengevend salaris

Door Cao-partijen is besloten een maximaal pensioengevend uurloon in te voeren per 1 januari 2015. Dit maximum pensioengevend salaris wordt afgeleid van het maximum SV jaarloon op basis van een 36-urige werkweek (conform de vaststelling van de uurfranchise) en is voor 2015 vastgesteld op € 27,76 per uur.

Toeslagverlening in 2014

Zoals in het vorig verslagjaar vermeld heeft het bestuur op grond van het eerder uitgevoerde onderzoek naar de risicobereidheid van de (aanstaande) gepensioneerden besloten om het beleggingsbeleid voor de pensioengerechtigden af te stemmen op het doen van vaste pensioenuitkeringen. Als gevolg van dit uitgangspunt is het toeslagenbeleid met ingang van 1 januari 2013 herzien. In principe zullen er in de toekomst geen toeslagen worden verleend op de ingegane pensioenen. Het bestuur heeft in 2014 geen bijzondere omstandigheden gezien om van dit beleid af te wijken.

Nieuwe Prognosetafel

Het Actuariel Genootschap heeft in september 2014 de "Prognosetafel AG2014" gepubliceerd. Hieruit blijkt dat de levensverwachtingen met name voor jongeren en vrouwen toenemen, terwijl ze voor ouderen en mannen afnemen. Het bestuur heeft besloten per eind oktober 2014 over te gaan op de nieuwe AG prognosetafel AG2014. De voorziening zal hierdoor licht dalen. Tevens heeft het bestuur besloten de gehuwdheidsfrequentie te verlagen naar 60% en de in gebruik zijnde ervaringssterfte aan te passen naar de ervaringssterfte ES-P2, omdat dit een betere benadering is van de StiPP populatie dan de eerder gebruikte ervaringssterfte.

2.9 Reglements- en Statutenwijzigingen

De pensioenreglementen zijn per 1 januari 2015 aangepast en de statuten zijn per 1 juli 2014 en 1 januari 2015 aangepast. Hieronder worden de belangrijkste wijzigingen weergegeven.

Statutenwijziging

Het nieuwe bestuursmodel is per 1 juli 2014 verwerkt in de statuten.

Verhoging pensioenleeftijd naar 67 jaar

Per 1 januari 2014 is op grond van de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd de fiscaal minimale pensioenrichtleeftijd verhoogd naar 67 jaar. Daarna is de pensioenrichtleeftijd gekoppeld aan de levensverwachting. Verdere verhoging gaat met stappen van één jaar. De komende jaren ligt de fiscale pensioenrichtleeftijd hoger dan de AOW-leeftijd. Het bestuur heeft, conform eerdere besluitvorming door Cao-partijen, de pensioenleeftijd per 1 januari 2015 verhoogd naar 67 jaar. Ook de verplichtstelling van het fonds is per dezelfde datum aangepast aan de nieuwe pensioenleeftijd.

Aanpassing loonbegrip

Het loonbegrip, zoals opgenomen in de reglementen, is gewijzigd. Aan de formulering van het loonbegrip is toegevoegd dat hiervan in positieve zin afgeweken mag worden.

Premie voor de Basisregeling

Het door het bestuur vastgestelde leeftijdsonafhankelijke premiepercentage van 3,9%, dat wordt toebedeeld aan de deelnemers en de uurfranchise zijn opgenomen in het pensioenreglement van de Basisregeling. De te betalen premie door de werkgever van 2,6% van het brutoloon is opgenomen in het uitvoeringsreglement.

De premiestaffel in de Plusregeling

De doorsneepremie in de Plusregeling is voor iedereen gelijk, maar de kapitaalopbouw verschilt per leeftijdscategorie. De premiestaffel is een tabel die de verschillende percentages aan kapitaalopbouw laat zien per leeftijdscategorie. Hoe ouder de deelnemer is, hoe hoger de kapitaalopbouw. Per 1 januari 2015 is de (fiscale) regelgeving gewijzigd. Dit heeft gevolgen voor de premiestaffel. Om de percentages voor alle leeftijdscategorieën zo hoog mogelijk te houden, is door Cao-partijen in de uitzendbranche voor de volgende premiestaffel gekozen:

Leeftijd	Premiestaffel 2015	Premiestaffel 2014
21 - 24	4,4%	4,51%
25 - 29	5,4%	5,45%
30 - 34	6,6%	6,67%
35 - 39	8,0%	8,08%
40 - 44	9,8%	9,87%
45 - 49	11,9%	12,13%
50 - 54	14,6%	14,85%
55 - 59	18,1%	18,33%
60 - 64	22,5%	22,84%
65 - 66	26,5%	n.v.t.

Wijziging in hoogte uitkeringspercentage partnerpensioen Plusregeling

Na overlijden van de deelnemer hebben de eventuele partner en kinderen recht op partner- en wezenpensioen. Voor de deelnemers in de Plusregeling geldt dat deze in geval van overlijden vóór de pensioendatum, een partnerpensioen op risicobasis voor de toekomstige diensttijd krijgen uitgekeerd. Tot 1 januari 2015 was het uitkeringspercentage 1,365% van de gemiddelde pensioengrondslag over de toekomstige diensttijd (de resterende jaren tussen het moment van overlijden en de pensioendatum). Vanwege de gewijzigde fiscale regels is het uitkeringspercentage per 1 januari 2015 verlaagd naar 1,252%.

3. Goed pensioenfondsbestuur (pension fund governance)

3.1 Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen

In 2013 is de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen aangenomen door de wetgever. De wet is per 1 juli 2014 volledig in werking getreden. De wet schrijft een aantal nieuwe bestuursmodellen voor. Deze modellen zijn erop gericht om de evenwichtige belangenbehartiging in de besturing van een pensioenfonds te versterken en de rolverdeling tussen de verschillende organen in de structuur van het pensioenfonds te optimaliseren.

Het bestuur van het fonds heeft de voor- en nadelen van de verschillende bestuursmodellen geëvalueerd. Dit heeft ertoe geleid dat het bestuur in nauw overleg met sociale partners, het verantwoordingsorgaan en de deelnemersraad besloten heeft om met ingang van 1 juli 2014 de besturing van het fonds in te richten op basis van het paritaire model met 8 bestuurszetels. Het bestuur heeft gekozen voor een zetelverdeling van 4 werkgeversvertegenwoordigers, 3 werknemersvertegenwoordigers en 1 vertegenwoordiger namens pensioengerechtigden. Door middel van de stemverhouding 4:4 is de paritaire verhouding gewaarborgd. De werkgeversvertegenwoordigers hebben dus 4 stemmen en dat is gelijk aan het aantal stemmen van de werknemersvertegenwoordigers samen met de vertegenwoordigers van de gepensioneerden (3 en 1).

Het bestuur heeft gekozen voor een verantwoordingsorgaan met 6 leden: 4 werknemersvertegenwoordigers en 2 werkgeversvertegenwoordigers. De raad van toezicht heeft 3 leden. De leden van de raad zijn onafhankelijk en op geen enkele wijze, anders dan uit hoofde van de raad van toezicht, betrokken bij het functioneren van het fonds.

De procedures rondom benoeming, ontslag en schorsing van bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en toezichtorgaan zijn vastgelegd in de statuten en de reglementen van het betreffende orgaan. Deze reglementen zijn vermeld op de website van het fonds.

3.2 Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld. De betrokken partijen zijn als volgt vertegenwoordigd:

- Deelnemers (3);
- Pensioengerechtigden (1);
- Werkgevers (2).

De leden namens de deelnemers zijn benoemd door de werknemersorganisaties FNV Bondgenoten, CNV Dienstenbond en De Unie. De leden namens de werkgevers zijn benoemd door werkgeversverenigingen ABU en NBBU. Het lid namens de pensioengerechtigden is voorgedragen door het FNV. De leden zijn benoemd voor een periode van vier jaar.

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van bestuur. Dit gebeurt onder andere aan de hand van het jaarverslag, vastgelegde beleidskeuzes voor de toekomst en de bevindingen van het intern toezicht over het uitgevoerde beleid. De bepalingen omtrent het verantwoordingsorgaan zijn uitgewerkt in de statuten van het fonds en het reglement van

het verantwoordingsorgaan. Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit over:

- De samenstelling van de premie;
- Het beleid inzake beloningen;
- De vorm en inrichting van het intern toezicht;
- De profielschets voor leden van de raad van toezicht;
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het fonds; en
- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst.

Het advies van het verantwoordingsorgaan wordt door het bestuur op een zodanig tijdstip gevraagd dat het van wezenlijke invloed kan zijn op de in de opsomming onder bevoegdheden bedoelde besluiten. Bij het vragen van advies wordt aan het verantwoordingsorgaan een overzicht verstrekt van de beweegredenen voor het besluit en van de gevolgen die het besluit naar verwachting voor de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zal hebben. Het verantwoordingsorgaan is verplicht binnen een redelijke termijn een advies uit te brengen. Daarnaast komen het bestuur en het verantwoordingsorgaan ten minste twee maal per kalenderjaar in vergadering bijeen. Tijdens deze vergaderingen worden zaken besproken waarover het bestuur of het verantwoordingsorgaan overleg wenselijk acht.

3.3 Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen die door het bestuur worden benoemd na voordracht van het verantwoordingsorgaan. Leden van de raad van toezicht hebben verder geen banden met het fonds.

De raad van toezicht als collectief heeft een geschiktheid die ten minste vergelijkbaar is met de geschiktheid die door De Nederlandsche Bank wordt verlangd van het bestuur als collectief. De raad evalueert jaarlijks het eigen functioneren en rapporteert hierover aan het bestuur en het verantwoordingsorgaan.

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Dat laatste houdt in dat beoordeeld wordt of er een evenwichtige belangenafweging is geweest. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. Aan de goedkeuring van de raad van toezicht zijn onderworpen de voorgenomen besluiten van het bestuur tot vaststelling van:

- Het jaarverslag en de jaarrekening;
- De profielschets voor bestuurders;
- Het beleid inzake beloningen, met uitzondering van de beloning van de raad van toezicht;
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het fonds;
- Het omzetten van het fonds in een andere rechtsvorm.

Het bestuur en de raad van toezicht komen ten minste twee maal per jaar bij elkaar. Doel van hun dialoog is dat deze bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering. De raad van toezicht heeft statutair het recht om alle informatie op te vragen die hij nodig heeft voor een goede taakvervulling. Dit kan gaan om bestuursstukken of nader overleg met het bestuur, externe adviseurs van het bestuur of de partij(en) waaraan het bestuur werkzaamheden uitbesteed heeft.

Eventueel disfunctioneren van het bestuur bespreekt de raad van toezicht met het bestuur zelf en meldt dit aan het verantwoordingsorgaan en eventueel aan De Nederlandsche Bank. De raad van toezicht betreft de naleving van de Code Pensioenfondsen bij zijn taak.

De raad van toezicht bespreekt de bevindingen over het bestuurlijke functioneren met het bestuur. Over de bevindingen legt de raad verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag van het fonds.

3.4 Code Pensioenfondsen

Tijdens de ontwikkeling van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen stelden de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid de Code Pensioenfondsen (de Code) op. Doel van de Code is de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter te maken. Ook de communicatie met de belanghebbenden zoals werkgevers, deelnemers en gepensioneerden, moet door de Code transparanter worden. Tot slot moet de Code bijdragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'. De Code trad op 1 januari 2014 in werking. De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verankerde de Code per 1 juli 2014 wettelijk. De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen ziet toe op de naleving van de Code.

De Code vervangt de Principes voor goed pensioenfondsbestuur uit 2005. De Code legt de nadruk op het beïnvloeden van het gedrag van bestuurders, intern toezichthouders en belanghebbenden in de verantwoordingsfunctie. Per orgaan zijn normen opgenomen over taak en werkwijze, samenstelling en zittingsduur, geschiktheid, benoeming, schorsing en ontslag. Daarnaast zijn overkoepelende thema's opgenomen. De thema's gaan zowel over het eigen functioneren van het fonds als van dienstverleners. Voorbeelden hiervan zijn integraal risicomangement, communicatie en transparantie, verantwoord beleggen, kosten, uitvoering en uitbesteding, geschiktheid, diversiteit, integer handelen en beloningsbeleid.

Pensioenfondsen leven de Code na op basis van het pas toe of leg uit-beginsel. Een pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het jaarverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast. Het fonds streeft ernaar alle normen uit de Code na te leven. In bepaalde gevallen wijkt het bestuur af van normen uit de Code. Hieronder treft u hiervan per norm een korte toelichting aan.

Norm	Taak en werkwijze bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht	Beleid wijkt af op de volgende onderdelen:
25	Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid. Dit beleid zorgt er in ieder geval voor dat persoonlijke	Het bestuur acht het bevorderen van het pensioenbewustzijn in de doelgroep van StiPP, met haar vele in- en uitdiensttreders, zeer ambitieus. In het communicatieplan van 2015 zal hier evenwel zo veel als

	pensioeninformatie goed toegankelijk is. Ook bevordert het beleid het pensioenbewustzijn van belanghebbenden.	mogelijk aandacht aan worden besteed.
66 t/m 68	Het bestuur stelt - in overleg met het desbetreffende orgaan - concrete stappen vast om te bevorderen dat fondsorganen divers worden samengesteld. Ook geeft het bestuur aan hoe binnen welke termijnen het van plan is om de gewenste diversiteit in leeftijd en geslacht te realiseren. Het bestuur legt dit vast in een diversiteitsbeleid. Jaarlijks beoordeelt het bestuur in hoeverre de gestelde doelen zijn gehaald. Driejaarlijks evalueert het bestuur het diversiteitsbeleid.	Het bestuur streeft naar diversiteit, maar ziet geen noodzaak om een diversiteitsbeleid apart op te stellen. Het voldoen van de leden van het bestuur aan de profielschets acht het bestuur de eerste prioriteit.

3.5 Principes van goed pensioenfondsbestuur

Gedragcode

Het bestuur heeft een gedragscode vastgesteld. In die code staat een aantal algemene bepalingen met betrekking tot gedragsregels voor bestuursleden en andere betrokkenen van het fonds. De code bevat ook meer specifieke regels inzake privé-transacties. De door het bestuur benoemde compliance officer ziet toe op de naleving van deze code en heeft toegang tot alle geledingen binnen het fonds. In 2014 is de gedragscode aangepast aan de nieuwe bestuurlijke samenstelling en de oprichting van het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht. Er is over deze aanpassingen nog overleg gaande tussen het bestuur en de Raad van Toezicht. De compliance officer heeft in 2014 geen overtredingen van de gedragscode geconstateerd.

Klokkenluidersregeling

Het bestuur vindt het belangrijk dat degenen die financieel afhankelijk zijn van het fonds, zonder gevaar voor hun positie kunnen rapporteren over onregelmatigheden binnen het pensioenfonds. Dit kan gaan om onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard. Het bestuur heeft hiervoor een klokkenluidersregeling opgesteld. Bij het bestuur zijn in het verslagjaar geen meldingen van onregelmatigheden bekend.

Er kan worden gerapporteerd door leden van het bestuur, van het verantwoordingsorgaan en van de raad van toezicht en door andere functionarissen die financieel afhankelijk zijn van het fonds. De onregelmatigheid wordt gerapporteerd aan de compliance officer van het fonds.

Het bestuur bevordert dat de dienstverleners eveneens een klokkenluidersregeling hebben. In 2015 zal het fonds vaststellen dat de dienstverleners waar het fonds gebruik van maakt een klokkenluidersregeling hebben die in lijn is met de Code Pensioenfondsen.

Integriteitsbeleid

Het bestuur heeft een integriteitsbeleid opgesteld en in 2014 aangepast aan de nieuwe bestuurlijke samenstelling. De doelstelling van het integriteitsbeleid is het stimuleren dat aan het fonds verbonden personen op alle niveaus handelen in overeenstemming met maatschappelijk geaccepteerde waarden en normen in het algemeen, met de specifieke waarden en normen die gelden voor het fonds in het bijzonder en uiteraard met de (toezicht)wet- en regelgeving. Standaarden zoals de Gedragscode van StiPP maken deel uit van die regels.

Deskundigheid bestuur

Aandachtspunt van het bestuur is het kwalitatief goed functioneren als bestuur. Het bestuur heeft hiertoe een geschiktheidsplan opgesteld. Tenminste éénmaal per jaar gaat het bestuur na of zij als collectief actuele ontwikkelingen op pensioengebied in voldoende mate volgt. Het bestuur stelt jaarlijks een gezamenlijk opleidingsplan vast. In dit plan staat op welke onderdelen de bestuursleden hun kennis en vaardigheden op peil willen houden dan wel willen uitbreiden.

In 2014 heeft het bestuur een aantal studiedagmiddagen gehouden, welke in het teken stonden van:

- Risicomanagement
- Bestuursmodellen
- Implementatie beleggingsbeleid

De voordracht, kandidaatstelling of herbenoeming van bestuursleden vindt plaats op basis van het bestuursprofiel. In het bestuursprofiel zijn de vereiste deskundigheid en competenties en het benodigde tijdsbeslag vastgelegd. Het bestuur legt iedere voorgenomen benoeming voor aan de raad van toezicht. Bestuursleden worden voor de duur van vier jaar benoemd en treden af volgens een door het bestuur op te maken rooster. De afgetreden bestuursleden kunnen onmiddellijk herbenoemd worden, met een maximum van twee keer. Het bestuur stelt zich bij het uitoefenen van haar taak onafhankelijk op en zorgt dat het fonds uitsluitend handelt ten behoeve van al haar belanghebbenden.

De taken en bevoegdheden van het bestuur zijn bepaald in de statuten van het fonds. Het bestuur heeft in de statuten vastgelegd langs welke procedure bestuursleden kunnen worden benoemd, geschorst of ontslagen.

Het fonds is zich bewust van de maatschappelijke rol die zij als belegger vervult. Die rol dwingt het fonds tot grote zorgvuldigheid in haar handelen. Het fonds is te allen tijde bereid verantwoording af te leggen over haar beleggingsgedrag en de gevolgen hiervan voor de samenleving. De uitgangspunten voor het beleggingsbeleid van het fonds zijn opgenomen in het beleggingsplan, onder de kop "Beleggingsovertuigingen".

Het bestuur informeert de aangesloten werkgevers, de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden via de website, middels nieuwsbrieven en via het jaarverslag over het beleid van het fonds. Het gaat hierbij onder meer over ontwikkelingen in:

- De pensioenregeling;
- Het premie-, beleggings- en indexatiebeleid

Het bestuur evalueert ieder jaar het functioneren van het bestuur. Daarbij komen onder meer uitvoerig aan de orde:

- Taakverdeling binnen het bestuur;
- Proces van besluitvorming;
- Gedrag en cultuur binnen het bestuur;
- Geschiktheid;
- Opleiding;
- Naleving van de gedragscode.

Het bestuur betreft elk jaar een derde partij bij evaluatie. Indien het bestuur vindt dat er sprake is van een bestuurslid dat onvoldoende functioneert, kan het bestuur, conform de statuten, de benoemende partij vragen een ander bestuurslid voor te dragen. Ook bestaat er de mogelijkheid tot het schorsen van een bestuurslid. De raad van toezicht kan bestuursleden schorsen bij disfunctioneren.

Scheiding beleid en uitvoering

Het bestuur maakt beleid en laat zich adviseren door externe deskundigen (actuaris, onafhankelijk accountant, compliance officer) en zijn uitvoerders. Al sinds 2004 heeft het fonds met zijn uitvoerders uitgebreide serviceafspraken gemaakt over de uitvoering van de regeling.

3.6 Het premie-, beleggings- en toeslagenbeleid

De beleidsruimte rond de instrumenten premies en toeslagen is voor het fonds zeer beperkt. De regeling van het fonds is een beschikbare premiereregeling, waarbij er een percentage van de pensioengrondslag van de deelnemers wordt "gespaard". Op de pensioendatum of bij eerder overlijden wordt het gespaarde pensioenkapitaal omgezet in (jaarlijkse) pensioenaanspraken.

De kostendekkende premie over het boekjaar bedraagt € 150.731 en de feitelijke premie over het boekjaar bedraagt € 159.161. De werkelijk ontvangen premie is hoger dan de kostendekkende premie. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt: actuariel benodigd € 131.662, opslag voor het in stand houden van het vereist vermogen € 1.764, opslag risicopremies € 5.652 en opslag voor uitvoeringskosten € 11.653. Alle bedragen luiden in eenheden van € 1.000.

De pensioenregeling van StIPP is een vorm van een premieovereenkomst. Het pensioenkapitaal van de deelnemers wordt door het pensioenfonds belegd. Voor de (gewezen) deelnemers geldt dat, indien het beleggingsresultaat positief is, dit wordt toegevoegd aan het saldo van de pensioenrekening. Indien het beleggingsresultaat negatief is, wordt dit in mindering gebracht op het saldo van de pensioenrekening.

Vanaf 2013 hanteert het fonds een toeslagenbeleid dat er op neer komt dat er op ingegane pensioenen geen toeslagen worden verleend. Een uiteenzetting hiervan treft u in hoofdstuk 2 van dit jaarverslag.

Het fonds kent alleen voor de groep gepensioneerden een voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds. Deze voorziening is opgenomen in de jaarrekening. Het risico dat voortvloeit uit deze verplichtingen is het actuariële risico en de situatie dat de beleggingen van het fonds in enig jaar een lager rendement laten zien dan de rentetermijnstructuur.

De doelstelling van het beleggingsbeleid ten behoeve van de gepensioneerden van het fonds is, vanaf 1 januari 2013, het zo veel mogelijk garanderen van de nominale pensioenuitkeringen.

3.7 Kosten uitvoering pensioenregeling

Het fonds maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van het vermogensbeheer. Het fondsbestuur vindt het belangrijk transparant te zijn over deze uitvoeringskosten.

Onderstaand is in dit kader een uitgebreide rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen.

De kosten worden gepresenteerd overeenkomstig de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken, eenvoudig met elkaar worden vergeleken.

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling bedragen voor 2014 € 11.712.000. (2013: € 10.020.000). Omgerekend naar kosten per deelnemer (actieve deelnemers en gepensioneerden per 31 december van het verslagjaar) is dit € 44,86 per deelnemer (2013: € 44,76 per deelnemer). Indien ook de gewezen deelnemers worden meegenomen in deze berekening van kosten per deelnemer en de aanbeveling van de Pensioenfederatie met betrekking tot de "normdeelnemer" wordt toegepast dan bedragen de kosten per deelnemer € 27,50 (2013: € 26,56 per deelnemer).

Het bedrag aan uitvoeringskosten bestaat uit:

- kosten deelnemer
- kosten werkgever
- kosten bestuur en financieel beheer

De kosten deelnemer hebben betrekking op alle werkzaamheden die de administratie van het fonds verricht om de pensioenaanspraken te administreren, de uitkeringen van de pensioengerechtigden te verzorgen en alle deelnemers en gerechtigden te informeren. Te denken valt hierbij aan het verwerken van waardeoverdrachten, het afkopen van kleine pensioenen, het toekennen van pensioenen en de communicatie met alle doelgroepen (helpdesk, website, nieuwsbrief, Uniform Pensioenoverzicht, start- en stopbrief enzovoorts).

De kosten werkgever hebben betrekking op alle activiteiten die voortvloeien uit het beheer van het bestand van aangesloten werkgevers, de aanlevering en verwerking van de werknemersgegevens, het opleggen en innen van de pensioenpremies en het onderhouden van de contacten met die werkgevers.

De kosten bestuur en financieel beheer hebben betrekking op de bestuurlijke kosten (bestuur, deelnemersraad, verantwoordingsorgaan, raad van toezicht), het voeren van het secretariaat, het opstellen van het jaarverslag en het samenstellen van financiële rapportages, de kosten van het wettelijk toezicht (DNB, AFM) en de advies- en controlekosten (actuaris, onafhankelijk accountant, aan derden uitbestede activiteiten).

3.8 Kosten uitvoering vermogensbeheer

De hieronder vermelde kosten vermogensbeheer zijn geen onderdeel van de beleggingskosten, zoals die zijn verantwoord in de rekening van baten en lasten. Dit komt omdat in de beleggingskosten geen uitvoeringskosten zijn begrepen (beleggingscommissie en beleggingsadvies) die feitelijk aan de kosten van het vermogensbeheer worden toegekend, zoals dit in onderstaande weergave wel het geval is.

De kosten bestaan grofweg voor de helft uit organisatiekosten (kosten voor adviseur en fiduciair manager) en voor de andere helft uit uitvoeringskosten voor het daadwerkelijk beheer.

De kosten van het vermogensbeheer, inclusief transactiekosten, in 2014 bedragen € 2,5 mln. (2013: € 2,15 mln). Afgezet tegen het gemiddeld belegd vermogen, komen de kosten in 2014 neer op 0,31% van het gemiddeld belegd vermogen van circa € 801,8 mln (2013: € 685,5).

Kosten vermogensbeheer

Onderdeel	Subonderdeel	Kosten (K €)		% gemiddeld vermogen	
		2014	2013	2014	2013
Organisatie	Accountant	7	2	0,00%	0,00%
Organisatie	Adviseur	67	62	0,01%	0,01%
Organisatie	Fiduciair	1.073	916	0,13%	0,13%
Organisatie	Custodian	152	149	0,02%	0,02%
Beheer	Obligaties	411	344	0,05%	0,05%
Beheer	Aandelen	279	243	0,03%	0,04%
Beheer	Onroerend Goed	95	69	0,01%	0,01%
Beheer	Liquiditeiten	95	119	0,01%	0,02%
Totaal		2.179	1.904	0,27%	0,28%

Transactiekosten

De (geschatte) transactiekosten in 2014 bedragen € 300.000,- (2013: € 251.000,-). Afgezet tegen het gemiddeld belegd vermogen, komen de transactiekosten in 2014 neer op 0,04% van het gemiddeld belegd vermogen van circa 801,8 mln. (2013: € 685,5 mln).

Onderdeel	Subonderdeel	Kosten (K €)		% gemiddeld vermogen	
		2014	2013	2014	2013
Beheer	Obligaties	206	204	0,03%	0,03%
Beheer	Aandelen	68	31	0,01%	0,00%
Beheer	Onroerend Goed	26	16	0,00%	0,00%
Beheer	Liquiditeiten	0	0	0,00%	0,00%
Totaal		300	251	0,04%	0,03%

4. Intern toezicht

4.1 Verslag van de raad van toezicht

Inleiding

Met de inwerkingtreding van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen is het vormgeven van het intern toezicht bij bedrijfstakpensioenfondsen met een paritair bestuur door een raad van toezicht verplicht. Begin 2014 heeft een selectieproces voor een te vormen raad van toezicht bij StiPP plaatsgevonden en in mei 2014 zijn de drie beoogde leden gemeld bij DNB. In de zomer van 2014 heeft DNB laten weten in te stemmen met de benoeming van de heer Van der Linden als voorzitter en mevrouw Verhulst en de heer Smit als lid van de raad van toezicht van StiPP. Bij het opstellen van dit verslag is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de VITP-Toezichtscodex.

Opdracht

Op grond van de wet en de statuten van het fonds heeft de raad van toezicht tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. Daarnaast ziet de raad van toezicht toe op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Hierbij legt de raad van toezicht verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. Ten slotte zijn er in de wet als ook in de statuten en het reglement van de raad van toezicht enkele goedkeuringsrechten voor de raad van toezicht opgenomen.

Werkwijze

De raad van toezicht heeft zich in eerste instantie geconcentreerd op het 'inwerken' met betrekking tot het fonds. Door de raad van toezicht zijn enkele aandachtsgebieden vastgesteld te weten: organisatie, balans- en vermogensbeheer, wet- en regelgeving, evenwichtige belangenbehartiging, handhavingsproblematiek, risicobeheersing, kwaliteit en continuïteit van het bestuur en toekomstperspectief. Deze aandachtsgebieden zijn verdeeld onder de leden van de raad van toezicht; de oordeelsvorming omtrent de genoemde aandachtsgebieden vindt steeds plaats in de volledige raad van toezicht.

Naast de hiervoor genoemde jaarlijks terugkerende aandachtsgebieden benoemt de raad van toezicht periodiek enkele thema's die bijzondere aandacht van de raad van toezicht krijgen in zijn oordeelsvorming en mogelijke raadgeving aan het bestuur. Voor 2015 ligt de nadruk voor de raad van toezicht op:

- Handhavingsproblematiek;
- Bestuursmodel (functioneren en toekomst);
- Strategie versus operatie (voor wat betreft de focus van het bestuur).

De raad van toezicht informeert het bestuur schriftelijk over zijn werkwijze en stelt een jaarlijkse rapportage op over het functioneren van het bestuur, het fonds en zijn eigen werkzaamheden. Voorts zullen de voorzitters van de raad van toezicht en het Bestuur – indien daartoe aanleiding bestaat – elkaar mondeling en/of schriftelijk informeren.

Vergaderfrequentie

In 2014 is er één vergadering geweest van de raad van toezicht. Daarnaast is de raad van toezicht aanwezig geweest tijdens een deel van de beleidsessies van het bestuur eind oktober. Tijdens deze sessie is de raad van toezicht bijgepraat over de belangrijkste beleidspunten van het bestuur voor 2014. In 2015 komt de raad van toezicht (minimaal) vijf keer bijeen waarvan één keer met het

dagelijks bestuur en één keer met het gehele bestuur. Daarnaast heeft de raad van toezicht waar nodig overleg met het verantwoordingsorgaan. Alle vergaderingen staan in het teken van de aandachtsgebieden die de raad van toezicht voor 2015 heeft benoemd.

Bevindingen

Omdat de raad van toezicht recent gestart is met de werkzaamheden volgt hieronder een korte weergave van de bevindingen van de raad van toezicht van juli 2014 tot heden.

Governance en functioneren van het bestuur

De governance van het fonds is met ingang van 1 juli 2014 gewijzigd en de raad van toezicht heeft de indruk dat de diverse organen van het fonds zich bewust zijn van hun rol en daar gedegen invulling aan geven. Voor zover de raad van toezicht op dit moment kan beoordelen is de samenwerking tussen bestuur, Verantwoordingsorgaan en raad van toezicht goed. Bij het aandachtspunt 'Bestuursmodel' wordt door de raad van toezicht in 2015 uiteraard ook naar de governance van het fonds als geheel gekeken.

Het is de raad van toezicht opgevallen dat het bestuur een groot aantal bestuursleden heeft. Enkele bestuursleden heeft daarbij een sterke focus op de operationele zaken. De uitvoeringsorganisatie wordt op een heel directe wijze aangestuurd door het bestuur. Het bestuur heeft, om die aansturing mogelijk te maken externe deskundigheid ingehuurd. De raad van toezicht gaat ervan uit dat het bestuur van mening is dat een dergelijke directe aansturing op dit moment noodzakelijk is, maar geeft in overweging deze aansturing nauwgezet te volgen en zo nodig bij te stellen. In het jaar 2015 is de raad van toezicht voornemens het functioneren van het bestuur met name als het gaat om de strategische visie op de toekomst versus het uitvoeren van operationeel beleid, nader te bezien. De herverdeling van commissietaken onder de bestuursleden krijgt in 2015 nadere praktische uitwerking en dit wordt door de raad van toezicht met belangstelling gevolgd.

Beleid van het bestuur

Voor zover de raad van toezicht kan beoordelen zijn de belangrijkste beleidspunten voor 2014 de voorbereiding van het risicoafbouw model en het handhavingsbeleid geweest.

Voor wat betreft de invoering van het risicoafbouw model is reeds in september 2013 het principe besluit genomen. De raad van toezicht heeft kunnen waarnemen dat de invoering van dit model met de benodigde nauwgezetheid en ondersteunende onderzoeken is voorbereid. De raad van toezicht is zich bewust van het feit dat door de invoering van het risicoafbouw model de complexiteit van de regeling en de uitvoering hiervan toeneemt. Dit model wordt in het eerste half jaar van 2015 geïmplementeerd.

Het door StIPP eerder ingezette handhavingsbeleid is in 2014 nader uitgevoerd. Het valt de raad van toezicht op dat een actief handhavingsbeleid wordt gevoerd, hetgeen noodzakelijk is gezien de bedrijfstak en het hieraan verbonden risico voor het fonds (geen premie wel recht). De raad van toezicht constateert dat het handhavingsbeleid resultaat heeft en volgt de ontwikkelingen op dit gebied ook in 2015 met grote belangstelling.

Risicomanagement en evenwichtige belangenafweging

Twee leden van de raad van toezicht zijn begin 2015 aanwezig geweest bij een bestuurs sessie omtrent het risicomanagement van het fonds. De raad van toezicht heeft de indruk dat het bestuur zich zeer wel bewust is van de risico's die het fonds maar ook de bedrijfstak loopt. Beheersmaatregelen worden getroffen en in 2015 zal de raad van toezicht de opvolging van deze maatregelen met enige regelmaat monitoren.

De raad van toezicht heeft geconstateerd dat de verschillende groepen belanghebbenden voldoende vertegenwoordigd zijn en dat door het bestuur de belangen van de verschillende stakeholders in het fonds op deugdelijke wijze worden behartigd.

Aanbevelingen accountant en actuaris

De raad van toezicht heeft een toelichting ontvangen van de adviserend actuaris en de accountant op de jaarstukken 2014. De raad van toezicht onderschrijft de aanbevelingen van de accountant en de certificerende actuaris aan het bestuur.

Goedkeuring jaarverslag en jaarrekening

De raad van toezicht constateert dat het jaarverslag (inclusief de jaarrekening) voldoet aan de eisen die de wet hier aan stelt. De raad van toezicht verleent goedkeuring aan de vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening 2014.

Conclusie

De raad van toezicht kijkt terug op een voortvarende start van het interne toezicht. De raad van toezicht stelt de open en constructieve opstelling van het bestuur bijzonder op prijs. De raad van toezicht heeft een goed beeld gekregen van het fonds en gaat ervan uit dat de bevindingen die de raad van toezicht in dit verslag heeft opgenomen door het bestuur ter harte worden genomen.

De Meern, 12 juni 2015

Raad van Toezicht Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten

De heer P.C. van der Linden

Voorzitter

Reactie van het bestuur op het verslag van de raad van toezicht

Het bestuur heeft kennis genomen van de bevindingen en conclusie van de raad van toezicht.

Naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Wet versterking bestuur pensioenfonds wordt onder meer de opzet van het interne toezicht bij Pensioenfonds StiPP gewijzigd. Vanaf 1 juli 2014 berust het interne toezicht bij de raad van toezicht. Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor de kritische en onafhankelijke wijze waarop zij vanaf 1 juli 2014 haar taak heeft vervuld. Het bestuur heeft de bijdragen van de raad van toezicht ervaren als een toegevoegde waarde voor het bestuur. Door haar grondige aanpak heeft de raad van toezicht bijgedragen aan een duidelijke en inhoudelijke versterking van de governance van het pensioenfonds.

Het bestuur heeft kennis genomen van de bevindingen en aanbevelingen van de raad van toezicht, inclusief de aanbevelingen van de certificerende actuaris en de onafhankelijk accountant. Deze bevindingen en aanbevelingen zal het bestuur ter harte nemen en in de tweede helft van 2015 inhoudelijk behandelen.

4.2 Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft het jaarverslag en de bevindingen van de raad van toezicht in haar vergadering van 26 mei 2015 behandeld. Voor het verantwoordingsorgaan komt hieruit naar voren dat het bestuur zich bewust is van de complexiteit waarin het fonds opereert en zich inspant in control te zijn.

Beleggingsbeleid

Uit het beleggingsbeleid concludeert het verantwoordingsorgaan dat het bestuur zich bewust is van de risico's en verantwoordelijkheden die met beleggingen gepaard gaan. De voorbereiding van de invoering van het Risico Afbouw Model wordt zorgvuldig uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan vindt het positief dat hierdoor het risicoprofiel afgestemd wordt op de leeftijd van de deelnemer. Een groot zorgpunt blijft de lage rentestanden, waarvoor de aankomende gepensioneerden hun pensioen met hun opgebouwde kapitaal moeten inkopen.

Premiebeleid

Uit het jaarverslag blijkt dat het bestuur, evenals voorgaande jaren, extra aandacht heeft besteed aan handhaving en premie-inning. Het verantwoordingsorgaan vindt het positief dat het bestuur dit als consistent beleid voert.

Communicatiebeleid

Uit het jaarverslag komt duidelijk naar voren dat door het bestuur zich inzet voor een effectiever en efficiënter communicatiebeleid. Het verantwoordingsorgaan is verheugd dat de nieuwe Wet Pensioencommunicatie meer mogelijkheden geeft om deelnemers op een digitale wijze van de benodigde informatie te voorzien. Hierdoor worden kosten bespaard op de papieren informatiestromen. De grote groep gewezen deelnemers met een kapitaal onder de afkoopgrens maakt het nodig dat de communicatie beter afgestemd wordt op de behoefte van de deelnemer. Extra aandacht is nodig voor de groep van circa 25% van de (gewezen) deelnemers die in het buitenland is gevestigd.

Wetgeving en reglementen

Het verantwoordingsorgaan heeft kennis genomen van de aanpassingen die in de reglementen zijn doorgevoerd.

Vooruitblik 2015

Het verantwoordingsorgaan vindt het zorgelijk dat er ook dit jaar weer onzekerheid is over de pensioenregeling, met name de houdbaarheid en invulling van de Basisregeling. Hoewel dit onderwerp geheel bij de CAO-partijen ligt en niet bij het bestuur, tast dit het zekerheidsgevoel aan van een duurzame pensioenregeling voor de sector van uitzendkrachten, detacheerders en payrollers.

Oordeel

Op basis van het bovenstaande is het verantwoordingsorgaan van de Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten van oordeel dat:

- Het bestuur voldoende informatie aan het verantwoordingsorgaan heeft verschaft om een afgewogen oordeel te kunnen geven over het gevoerde beleid in 2014;
- Het bestuur gehandeld heeft in overeenstemming met het bepaalde in de statuten en de reglementen;
- Het bestuur in haar beleid over 2014 gehandeld heeft met evenwichtige afweging van alle belangen;
- De door het bestuur gevoerde communicatie open en transparant is geweest.

De Meern, 12 juni 2015

Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten,

De heer R.M. van Norel

Voorzitter

Reactie van het bestuur op het verslag van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft kennis genomen van de bevindingen en het oordeel van het Verantwoordingsorgaan.

Het Verantwoordingsorgaan heeft zich bij haar oordeelsvorming gericht op de vraag of het bestuur zich bij het door haar gevoerde beleid en de daaruit voortvloeiende besluiten, de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en aangesloten werkgevers) bij het fonds op een evenwichtige wijze heeft behartigd.

Het bestuur heeft kennis genomen van het positieve oordeel van het Verantwoordingsorgaan dat in 2014 een consistent beleid is gevoerd, waarbij de belangen van de hiervoor genoemde belanghebbenden gewogen en geborgd zijn.

Ten slotte is het bestuur het Verantwoordingsorgaan erkentelijk voor de betrokkenheid bij het fonds en de geleverde inspanningen om tot een oordeel te komen.

5. Risico's

Het fonds kent verschillende risico's. Het kapitaal dat belegd is ten behoeve van de actieve deelnemers en de gewezen deelnemers wordt belegd voor risico van de deelnemer. Dit houdt in dat eventuele winsten en verliezen voor rekening van de deelnemers komen en direct verwerkt worden in de kapitalen van de deelnemer. Het pensioenfonds loopt over deze beleggingen dus geen risico. De verplichtingen ten behoeve van de gepensioneerden worden belegd voor risico van het fonds. Dit houdt in dat eventuele verliezen en winsten direct betrekking hebben op de dekkingsgraad van het pensioenfonds.

Daar de onderhavige pensioenregelingen het karakter dragen van een beschikbare premieregeling, zijn de risico's per saldo veel minder groot dan bij pensioenfondsen die een Defined Benefit regeling uitvoeren. Onderstaand worden de beleggingsrisico's met name besproken in het licht van de verplichtingen voor risico fonds.

5.1 Beleggingsrisico's

Marktrisico

De waarde van beleggingen op de beurs fluctueert voortdurend. Het risico dat hiermee gepaard gaat, noemt men het marktrisico. Dit marktrisico is niet voor alle beleggingscategorieën gelijk. Spreiding binnen de portefeuille beoogt dit risico te verkleinen.

Renterisico

Het renterisico houdt verband met de waardeontwikkeling die volgt uit een renteverandering. Een rentestijging heeft een negatieve invloed op de waarde van de vastrentende beleggingen. Een rentedaling daarentegen heeft een positieve invloed op de waarde van de vastrentende beleggingen.

Wijzigingen in de rente hebben niet alleen impact op de waarde van de vastrentende beleggingen maar ook op de technische voorzieningen van het fonds. Door het bestuur is ervoor gekozen om het renterisico vanaf 1 januari 2013 zo veel mogelijk te beperken. Door de beleggingen in vastrentende waarden zo goed mogelijk te 'matchen' met de technische voorzieningen wordt het totale rente-effect zoveel mogelijk beperkt.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door veranderingen in valutakoersen. Vanuit strategisch oogpunt wordt het valutarisico door het fonds gezien als een risico waar op lange termijn geen rendement tegenover staat. Het valutarisico op aandelen naar de Amerikaanse Dollar, het Britse Pond en de Japanse Yen is volledig afgedekt. Voor vastrentende waarden is de portefeuille geheel belegd in Euro titels.

Kredietrisico

Kredietrisico betreft het risico op verlies op een belegging doordat de debiteur zich niet aan de contractuele verplichtingen houdt, bijvoorbeeld door faillissement of herstructurering. Het fonds voert ten aanzien van kredietrisico een defensief beleid. Het neemt momenteel beperkt kredietrisico's in de vastrentende beleggingen door binnen staatsobligaties slechts te beleggen in de hoogste kwaliteit. Daarnaast wordt in bedrijfsobligaties belegd in 'investment grade' obligaties, niet in obligaties in de 'high yield' of speculatieve categorie. Voor valutaderivaten wordt slechts gebruik gemaakt van kortlopende contracten waardoor het risico op de tegenpartij sterk wordt gereduceerd. Het risicocomité

van Kempen Capital Management monitort deze tegenpartijen, waarbij naar de rating en de verzekeringspremie op de tegenpartij (premie op credit default swaps) wordt gekeken.

Liquiditeitsrisico

Aangezien de som van de premies, directe beleggingsopbrengsten en aflossingen van beleggingen in vastrentende waarden, de som van uitkeringen, kosten en verwachte afrekeningen van valutatermijncontracten verre te boven gaat, is de kans op een liquiditeitstekort beperkt. Temeer daar meestal de mogelijkheid bestaat beursgenoteerde beleggingen per ommekeer te verkopen. In de portefeuille kennen alleen de belangen in niet genoteerd onroerend goed en hypotheek een geringe liquiditeit. De overige belangen zijn op korte termijn zonder grote kosten of verliezen liquide te maken.

5.2 Actuariële risico's

Verzekeringstechnisch risico

De pensioenregeling van het fonds heeft gedurende het actieve dienstverband en gedurende de zogenaamde uitstelperiode het karakter van een premieovereenkomst. Hierbij wordt de omvang van een toe te kennen pensioen bepaald door het kapitaal dat voor een deelnemer is opgebouwd. Alle beleggingsresultaten (zowel positief als negatief) worden toegevoegd aan de kapitalen van de deelnemers. Het fonds loopt bij deze regeling dus geen beleggingsrisico, omdat dat bij de deelnemers ligt. Op de pensioendatum kunnen de deelnemers hun pensioen aankopen bij StiPP of elders hun pensioen aankopen.

Het fonds loopt wel een risico, dat een werknemer niet aangemeld wordt, maar wel recht heeft op pensioenopbouw. Als deze deelnemer zich meldt is StiPP wettelijk verplicht aan deze deelnemer pensioenopbouw toe te kennen. Als het voor StiPP niet (meer) mogelijk is om de kosten hiervan te verhalen op de werkgever (bijvoorbeeld omdat de werkgever niet meer bestaat), dan komen de kosten hiervan voor rekening van het pensioenfonds. Dit wordt het risico van 'geen premie, wel aanspraak' genoemd.

Naast het risico van "geen premie, wel aanspraak", kent het fonds ook een overlijdensrisico en een arbeidsongeschiktheidsrisico. Als een deelnemer overlijdt of arbeidsongeschikt wordt, dan zijn de kosten voor het in te kopen nabestaandenpensioen of voor de premievrijstelling voor rekening van StiPP. Hiervoor wordt door StiPP een premie gevraagd en via de betaalde doorsneepremie impliciet ontvangen.

Langlevenrisico

Het fonds keert pensioenen uit en gaat bij de vaststelling van de voorziening uit van een bepaalde levensverwachting. Het langlevenrisico betreft het risico dat de werkelijke levensduur hoger is dan de door het pensioenfonds vastgestelde verwachting. StiPP hanteert momenteel de gepubliceerde Prognosetafels AG 2014 en daarbij, op basis van een gemiddelde collectieve pensioenportefeuille bij een aantal verzekeraars, vastgestelde algemene correctiefactoren. Door uit te gaan van de meest recente prognosetafel, waarbij uitgegaan wordt van de meest recente inzichten in de sterfteontwikkeling van de Nederlandse bevolking, wordt het risico zo veel mogelijk beperkt.

5.3 Overige en operationele risico's

Het fonds heeft de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en van de opzet van de administratieve organisatie en interne controle vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Het fonds heeft beleid vastgesteld met betrekking tot de beheersing van risico's die samenhangen met de uitbesteding. Belangrijke aspecten hierin zijn dat de pensioenuitvoerder, Syntrus Achmea, beschikt over een zgn. ISAE 3402 en een veelheid van elkaar aanvullende maatregelen zoals back-up & recovery procedures, logische & fysieke toegangsbeveiliging en testprocedures. Met Syntrus Achmea is het fonds een gedetailleerde Service Level Agreement (SLA) overeengekomen.

Met de vermogensbeheerder zijn ook beheerafspraken gemaakt. Op de dienstverlening van Kempen Capital Management is eveneens een ISAE 3402 verklaring van toepassing. In het mandaat zijn de beheerafspraken vastgelegd. Deze afspraken betreffen onder andere de samenstelling van de portefeuille, de tactische marges, de performancemeting, de benchmarks en het valuta- en derivatenbeleid, de risicometing en -beheersing.

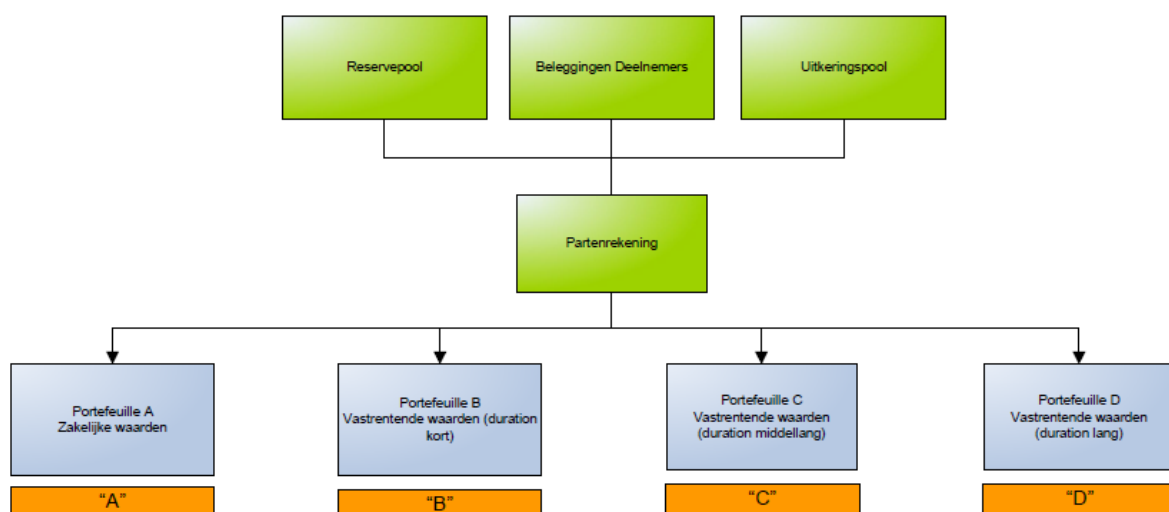
5.4 Compliance risico

Compliance risico is het risico van het niet voldoen aan en/of niet handelen naar wet- en regelgeving, interne richtlijnen en gedragsregels. Voor de begeleiding van dit proces is een Compliance Officer aangesteld.

6. Beleggingen

6.1 Strategie en resultaten 2014

De portefeuille kent een drietal participerende pools en vier beleggingspools. De participerende pools zijn de Reservepool, de Uitkeringspool en de Deelnemerspool. De beleggingspools zijn de zakelijke waarden pool (A) en de vastrentende waarden duratie kort (B), vastrentende waarden duratie middellang (C) en vastrentend waarden duratie lang (D).

Figuur 1

Beleggingen deelnemers ("Deelnemerspool")

De Deelnemerspool belegt voor de Basisregeling en de Plusregeling. De Basisregeling en Plusregeling ontvangen premie van actieve deelnemers. Uitstroom ontstaat door afkoop, waardeoverdracht of expiratie. De allocatie van de Deelnemerspool naar de zakelijke waarden portefeuille en vastrentend middellang portefeuille zijn begin 2014 opgehoogd naar 25% in de zakelijke waarden portefeuille, 50% in vastrentende waarden kortlopend en 25% in vastrentende waarden middellang. Deze allocatie sluit beter aan bij de groei van de Plusregeling en de ambitie om gediversifieerd beleid per leeftijdsgroep te voeren. Dit beleid zal naar verwachting in de eerste helft van 2015 worden gestart.

Reservepool

Van de komende gelden wordt een gedeelte (5% in 2014) aan de Reservepool toegevoegd, welke bedoeld is om als buffer te fungeren bij onvoorziene omstandigheden. De Reservepool participeert 85% in de vastrentende waarden met korte duratie en 15% in de vastrentend middellang.

Uitkeringspool

De vastrentend lang heeft als doel om de verplichtingen van de Uitkeringspool zo nauw mogelijk te volgen. De Uitkeringspool participeert voor 100% in deze vastrentend lang portefeuille.

Per 31-12-2014 is de verdeling over de participerende pools als volgt:

Participerende pools	%	Vermogen (EUR x1.000)
Beleggingen Deelnemers	87%	788.727
Uitkeringenpool	5%	42.475
Reservepool	8%	70.992
Totaal	100%	902.194

Deze participerende pools hebben het vermogen op de volgende wijze verdeeld over de beleggingsportefeuilles per 31-12-2014:

Beleggingsportefeuilles	%	Vermogen (EUR x1.000)
A. Zakelijke waarden	21%	194.686
B. Vastrentende waarden kort	51%	458.151
C. Vastrentende waarden middellang	23%	206.882
D. Vastrentende waarden lang	5%	42.475
Totaal	100%	902.194

6.2 Beleggingsresultaat

De Uitkeringenpool behaalde een rendement van 23,8% in 2014. Hiermee werd een positiever rendement behaald in relatie tot de verplichtingen, deze stegen 22% in waarde.

De Deelnemerspool behaalde een rendement van 4,5%. Zowel de Zakelijke waarden portefeuille als de vastrentende waarden middellang leverde een belangrijke bijdrage aan dit resultaat.

De Reservepool behaalde een rendement van 1,3%. Dit kwam nagenoeg volledig uit het rendement op Vastrentend middellang.

Gedurende het jaar is de allocatie van de pools naar de portefeuilles maandelijks teruggebracht naar de normweging. De performance van de portefeuilles zal hieronder worden toegelicht.

A. Zakelijke Waarden portefeuille

De zakelijke waarden portefeuille is voornamelijk belegd in aandelen, en in mindere mate in onroerend goed. Tekenen van een doorzettend economisch herstel stemden de financiële markten positief. Het gerealiseerde rendement op aandelen (+19,5%) en beursgenoteerd onroerend goed (25%) liet zich als hoog omschrijven.

Na oplopende geopolitieke spanningen en afkondiging van economische sancties tegen Rusland werden groeiverwachtingen voor Europa neerwaarts bijgesteld. Dat verleidde de ECB om in juni en september rente- en stimuleringsmaatregelen aan te kondigen. Het vertrouwen in de aantrekkende economie van de VS bleef, mede gestaafd door de gestage afbouw van de kwantitatieve verruiming door de centrale bank. Het resultaat is dat de Amerikaanse dollar fors versterkte ten opzichte van de euro. Het pensioenfonds hedged zijn risico op de belangrijkste valuta's (US Dollar, Britse pond en Japanse yen) volledig waardoor niet van deze verzwakking werd geprofiteerd.

Opkomende landen laten differentiatie zien. Financieel kwetsbare landen, vooral in Oost-Europa en Latijns-Amerika, verliezen aantrekkingskracht terwijl het vertrouwen in veel Aziatische landen verbetert.

Met een rendement van 9,3% heeft de zakelijke waarden portefeuille een positief rendement behaald, waarmee de portefeuille echter is achtergebleven bij de benchmark (10,1%). Het resultaat van de zakelijke waarden portefeuille was lager dan de benchmark omdat enkele aandelenmanagers in de beleggingsportefeuille van StiPP in 2014 achter zijn gebleven bij de benchmark waarmee Stipp ze vergelijkt om de uitvoeringsresultaten te beoordelen.

B. Vastrentend Kort portefeuille

De vastrentend kort portefeuille dient door middel van beleggingen in kortlopende staatsobligaties en geldmarktfondsen voor kapitaalsbehoud te zorgen. De rentevergoeding op de meest kredietwaardige tegenpartijen is nul of zelfs negatief. Dit is te herleiden in de resultaten van deze portefeuille.

Met een rendement van 0,1% heeft de vastrentend kort portefeuille in lijn met de benchmark gepresteerd.

C. Vastrentend Middellang portefeuille

De portefeuille vastrentend middellang belegt in staatsobligaties en bedrijfsobligaties met een hoge kredietwaardigheid. Staatsobligaties van Europese kernlanden behaalden in 2014 een sterk positief resultaat (+11,4%) door de dalende rente volgend op de stimuleringsmaatregelen van de ECB. Bedrijfsobligaties van investment grade kwaliteit uitgegeven in euro's behaalden in 2014 een rendement van +8,2%. Dit resultaat was te danken aan de dalende rente en een gematigde afname in de risico-opslag voor credits.

Met een rendement van 9,5% heeft de portefeuille vastrentend middellang in lijn met de benchmark gepresteerd.

D. Vastrentend Lang portefeuille

De vastrentend lang heeft als doel om de verplichtingen van de Uitkeringenpool zo nauw mogelijk te volgen. De staatsobligatieportefeuille heeft hierdoor een rentegevoeligheid (duratie) van 13,6. Als gevolg van de sterk dalende rente was het rendement op de vastrentend lang portefeuille ruim positief. Daarnaast profiteerde de portefeuille van een dalende rentevergoeding op staatsobligaties ten opzichte van de rentecurve.

Met een rendement van 24,1% heeft de portefeuille vastrentend lang boven de benchmark (22,0%) gepresteerd.

6.3 Z-score en relatieve performance

De performance van de portefeuille bedroeg in 2014 4,45%, waarmee het 0,13% lager heeft gepresteerd dan de benchmark. Deze benchmark wordt gebruikt om de relevante Z-score te berekenen. Bij het beleggen worden kosten gemaakt, de kosten vermogensbeheer van de portefeuille van StiPP zijn circa 0,13%. Deze kosten worden niet verwerkt in de benchmark, terwijl deze wel worden meegerekend in de resultaten van het pensioenfonds.

De Z-score voor het jaar 2014 is uitgekomen op -0,01. De score op de performancetoets is 0,24 (exclusief de opslag van 1,28% conform Art. 5 VBB).

6.4 Verantwoord beleggen

Het pensioenfonds streeft ernaar om op verantwoorde wijze te beleggen en heeft ESG-criteria geïntegreerd in haar beleggingsproces. ESG staat voor environmental, social en governance. Het ESG-beleid is geformuleerd op basis van internationaal geaccepteerde richtlijnen conform onder andere de UN Global Compact en de Principles for Responsible Investment (PRI). Naast integratie van ESG-criteria in het beleggingsproces geeft het fonds invulling aan haar ESG-beleid door middel van engagement en uitsluiting.

Middels een kwartaalscreening wordt onderzocht of er ondernemingen in de portefeuille aanwezig zijn die met hun bedrijfsactiviteiten in meer of mindere mate in conflict zijn met de ESG-criteria. Dit betekent dat ondernemingen worden getoetst op mensenrechten, arbeidsrechten, milieu, anticorruptie, en wapens. Voor het thema arbeidsrechten wordt onder andere gescreend op de bepalingen in de conventies van de International Labour Organisation (ILO), bijvoorbeeld op de bepaling die betrekking heeft op het verbod op kinderarbeid en dwangarbeid. In het geval van een schending spreekt het pensioenfonds (via haar vermogensbeheerders) deze ondernemingen aan. Door middel van een dialoog, ofwel 'engagement', wil StiPP positieve verandering bewerkstelligen en ondernemingen stimuleren om maatregelen te nemen om schendingen in de toekomst te voorkomen.

Sinds 2014 wordt er ook specifieke ESG-informatie opgenomen in het bestaande landenwaarderingsselectieproces voor de staatsobligatie fondsen. Daarnaast gaan we op basis van de ESG landendata ook in dialoog met fondsmanagers.

Gedurende 2014 is de thematische engagementaanpak voortgezet. De verschillende engagementcases zijn gebundeld onder verschillende duurzaamheidsthema's: palmolie, omstreden arbeidsomstandigheden, kinderarbeid in de cacaosector, omstreden damprojecten, corruptie en kernwapens. In 2014 is er veel aandacht besteedt aan het thema palmolie. De omstreden kwesties van palmolieplantages draaien om schending van arbeidsrechten, rechten van inheemse bevolking, landroof en ontbossing, voornamelijk bij palmolie plantages in Indonesië en Maleisië. Er is via verschillende kanalen engagement uitgevoerd in de palmolie sector en hiermee is vooruitgang geboekt op verschillende gebieden, bijvoorbeeld in het aangaan van een constructieve dialoog met lokale gemeenschappen. Daarnaast is de transparantie in de sector verbeterd en hebben palmolieondernemingen verbetering laten zien in de ondersteuning van duurzaamheidsnormen door diverse programma's te subsidiëren voor duurzame palmolie.

Indien engagement niet tot het gewenste resultaat leidt, kunnen ondernemingen of fondsmanagers worden uitgesloten van onze beleggingsportefeuilles. Ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens worden direct uitgesloten. Eind 2014 stonden er 25 ondernemingen op de uitsluitingslijst.

7. Vooruitblik 2015

In december 2014 heeft het bestuur een beleidsplan 2015 opgesteld. De onderwerpen die hier onder staan vormen het beleidsplan 2015 en zijn onderdeel van de strategische agenda voor het bestuur in 2015. Per onderdeel worden onderstaand de aandachtspunten weergegeven.

7.1 Pensioenregeling en Verplichtstelling

De toekomst van de Basisregeling, Plusregeling en de verplichtstelling zijn hoofddossiers van het bestuur in 2015. Het bestuur zoekt voor al deze onderwerpen afstemming met Cao-partijen, politiek en toezichthouders. Daarnaast zal het bestuur zich bezig houden met het formuleren of heroverwegen van beleid met betrekking tot het vrijstelling, aansluiting en handhaving.

Gezien de gekozen systematiek van de inrichting van de Basisregeling zal het bestuur maandelijks de aanleveringen van uren in de basisregeling monitoren en het effect op de kostendekkendheid daarvan op de premie beoordelen en waar nodig bijstellen.

7.2 Aankomende wet- en regelgeving

Het bestuur zal het nieuwe Financieel Toezichtskader in 2015 implementeren. Dit betekent onder meer het heroverwegen van premie-, indexatie- en kortingsbeleid en deze vastleggen in de ABTN. Tevens zal het bestuur zich gaan richten op de in de Wet nFTK opgenomen risicohouding van het fonds en de haalbaarheidstoets.

Daarnaast houdt het bestuur de aankomende wetgeving omtrent de systematiek van waardeoverdrachten nauwlettend in de gaten en voert zo nodig een wijziging in het beleid op dit punt door.

7.3 Vermogensbeheer

De implementatie van het gekozen risico afbouw model zal in 2015 de volle aandacht van het bestuur hebben. Daarnaast zal het bestuur een visie ontwikkelen op een meer integrale aanpak van maatschappelijk verantwoord beleggen en het verbeteren van de communicatie en kenbaarheid van datgeen StiPP doet op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Tevens zullen de contracten van de vermogensbeheerder en custodian op de agenda van het bestuur staan.

7.4 Bestuursmodel

In 2014 heeft het bestuur, op grond van de Wet versterking pensioenfondsbesturen, gekozen voor het paritaire model. Tevens is een Verantwoordingsorgaan opgericht en is er een raad van toezicht aangesteld. De samenwerking tussen deze organen zal in 2015 op de bestuursagenda staan.

7.5 Risicomanagement en uitbesteding

Integraal risicomanagement

Het risicomanagement maakt in 2015, evenals in 2014, een integraal onderdeel uit van het besturen van het pensioenfonds. Hierbij wordt continu een cyclus gevolgd van vaststellen risicoprofiel, formuleren en implementeren beheersmaatregelen, beheren van het risicomanagement en het verwerken van bevindingen, wat weer leidt tot het vaststellen van een nieuw risicoprofiel.

Aantoonbaar in control van pensioenuitvoering en vermogensbeheer

Voor wat betreft het 'aantoonbaar in control' zijn van de pensioenuitvoering en de vermogensbeheerder ligt de nadruk op de beoordeling van de DVO, beleggingsrapportages en de ISAE 3402 rapportages. Deze vormen de graadmeter voor de pensioenuitvoering en vermogensbeheer. De AO/IC en Uitbestedingscommissie voert gedurende het jaar (evaluatie) gesprekken met partijen waaraan is uitbesteed. Desgewenst wordt de commissie hierin bijgestaan door andere bestuursleden en / of door extern deskundigen.

Daarnaast zal het vervallen van de koepelvrijstelling Btw, en de gevolgen daarvan voor StiPP, een belangrijk agendapunt voor het bestuur zijn.

7.6 Handhaving

In 2015 wordt handhaving gecontinueerd. Zowel door Syntrus Achmea als in samenwerking met de Stichting Naleving Cao voor Uitzendkrachten. Er zal een activiteitenplan handhaving 2015 worden vastgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met gefaseerd aansluiten en gefaseerd sanctioneren. In de begroting 2015 is, in navolging van voorgaande jaren, budgettaire ruimte gemaakt voor handhavingsactiviteiten.

7.7 Effectieve communicatie

Eind 2014 is het voorstel Wet Pensioencommunicatie bekend geworden, wat de mogelijkheid tot digitale communicatie mogelijk gaat maken. In 2014 zijn voor de implementatie hiervan eerste gesprekken gevoerd met diverse partijen. Ook heeft 2014 in het teken gestaan van inzicht in het klantcontact. In 2015 moet dit een vervolg gaan krijgen door dit inzicht om te zetten in een betere aansluiting van het communicatiebeleid.

Tot slot wordt in 2015 aandacht gegeven aan diversificatie in het communicatiebeleid. Gedacht wordt aan een apart communicatiebeleid voor deelnemers onder en boven de afkoopgrens. Ook zal gekeken worden of het mogelijk is om diversiteit aan te brengen in communicatiekanaalkeuze voor de deelnemer.

8. Karakteristieken van het pensioenfonds

8.1 Algemeen

In dit hoofdstuk beschrijft het bestuur van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten hoe zij de organisatie van het fonds heeft ingericht. De formele vastlegging van taken, verantwoordelijkheden en samenstelling van de organen van het fonds staan in de statuten van het fonds en in de reglementen van de door het bestuur ingestelde organen. In het kader van de Wet versterking bestuur pensioenfonds heeft het pensioenfonds, in overleg met sociale partners, gekozen voor het paritaire bestuursmodel. Dit besluit betekende per 1 juli 2014 een wijziging in de samenstelling van het bestuur en de overige organen van het pensioenfonds.

Bij de vormgeving van het beleid richt het bestuur zich op de belangen van de betrokkenen bij het fonds. Dit zijn de deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, de pensioengerechtigden en de werkgevers. Het bestuur zorgt ervoor dat de genoemde groepen zich op evenwichtige wijze vertegenwoordigd voelen. Daarnaast zorgt het bestuur ervoor dat de bestuursleden te allen tijde geschikt zijn om het fonds adequaat te kunnen besturen.

8.2 Profiel van de organisatie

Sinds 1 januari 1999 behartigt StiPP de collectieve pensioenbelangen van enige duizenden uitzendondernemingen en vele honderdduizenden uitzendkrachten, gedetacheerden en payrollers in Nederland. Pensioen maakt sinds de invoering van de CAO voor Uitzendkrachten 1999 – 2003 onderdeel uit van de arbeidsvoorwaarden tussen de uitzendonderneming en de uitzendkracht. Sinds 1 januari 2004 is StiPP een verplichtgesteld pensioenfonds voor de gehele bedrijfstak.

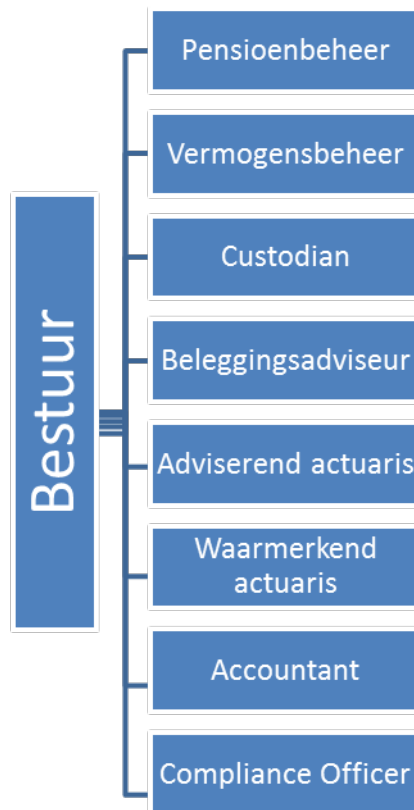
8.3 Doel van het fonds

Het doel van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (StiPP) is het voorzien in een inkomen bij ouderdom en overlijden voor werknemers in de flexbranche. StiPP wenst dit doel te bereiken door werknemers deel te laten nemen in de pensioenregelingen van StiPP om vervolgens na pensionering en bij overlijden uitkeringen te kunnen doen aan deelnemers van het fonds, die daartegenover, gedurende hun werkzame leven, pensioenpremie hebben betaald. Hiertoe zijn de pensioenregelingen van StiPP verplichtgesteld door het ministerie en zodoende geldig voor de gehele flexbranche. StiPP wil een optimale balans vinden tussen zo laag mogelijke premies nu (te betalen door actieve deelnemers) en zo hoog mogelijke uitkeringen voor zowel de huidige als de toekomstige pensioengerechtigden. Daarbij houdt het bestuur de financiële gezondheid van StiPP in de gaten, zowel nu als in de toekomst. Om dit te kunnen bereiken is het bestuur in control, zeker daar waar de uitvoeringstaken op het gebied van administratie en beleggingen zijn uitbesteed.

8.4 Bestuurlijke organen

8.5 Bestuur en contractpartijen

8.6 Het bestuur

Het bestuur van het fonds is verantwoordelijk voor de uitvoering van de pensioenregeling zoals deze door de sociale partners is overeengekomen. Dit houdt in dat zij verantwoordelijk is voor alle activiteiten van het fonds, waaronder de pensioenadministratie, communicatie en het vermogensbeheer van de pensioengelden.

Het bestuur bestaat uit acht bestuursleden. Vier leden namens de werkgevers, drie leden namens de werknemers en één lid namens de pensioengerechtigden. Het bestuur benoemt een voorzitter en een vicevoorzitter. Het fonds wordt bestuurd door vertegenwoordigers van de werkgevers en werknemersorganisaties die het fonds hebben opgericht en / of in stand houden, te weten:

- De Algemene Bond Uitzendondernemingen (ABU), gevestigd te Amsterdam;
- De Nederlandse Bond van Bemiddelings- en Uitzendondernemingen (NBBU), gevestigd te Amersfoort;
- FNV Bondgenoten gevestigd te Utrecht;
- De Unie, vakbond voor industrie en dienstverlening, gevestigd te Culemborg;
- De CNV Dienstenbond, gevestigd te Hoofddorp; en
- De vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden is benoemd na verkiezing onder de pensioengerechtigden.

StiPP is statutair gevestigd te Amsterdam, bezoekadres: Rijnzathe 10, 3454 PV De Meern. De laatste statutenwijziging was op 1 januari 2015, welke notarieel is verleden. De Stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 34107294.

De samenstelling van het bestuur is per 31 december 2014 als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittingsduur / maximale zittingsduur
De heer M.J.M Nuijten	Bestuurslid	Pensioengerechtigden	01-01-2007	01-07-2018 / 01-01-2019
De heer P.A. Citroen	Vicevoorzitter	Werkgever	01-11-2006	31-12-2016 / 01-11-2018
De heer D.J Tuit	Bestuurslid	Werkgever	19-04-2012	19-04-2016 / 19-04-2024
De heer R.L. Schikhof	Bestuurslid	Werkgever	01-01-2007	31-12-2016 / 01-01-2019
De heer E.H.W. Bosman	Voorzitter	Werknemer	03-07-2013	03-07-2017 / 03-07-2025
De heer M. Raaijmakers	Bestuurslid	Werknemer	14-03-2012	14-03-2016 / 14-03-2024
De heer G.J. Seffinga	Bestuurslid	Werknemer	17-12-2012	17-12-2016 / 17-12-2024
De heer J.C. de Planque	Aspirant-bestuurslid	Werkgever	01-07-2014	17-12-2018 / 01-07-2026

De heer De Planque is na het terugtreden van de heer Leeman (bestuurslid tot en met 2013) voor een inwerkperiode toegetreden tot het bestuur als aspirant lid. Na het verslagjaar is de heer De Planque benoemd als bestuurslid namens de werkgevers.

Het bestuur draagt gezamenlijk zorg voor het (dagelijks) beleid van het fonds. Het bestuur wijst een werkgevers- en een werknemersbestuurslid aan, die voor een kalenderjaar de functie van voorzitter en van vicevoorzitter bekleden. Gedurende het kalenderjaar, dat een werkgeversbestuurslid voorzitter is, is een werknemersbestuurslid vicevoorzitter zijn, en omgekeerd; de vicevoorzitter bekleedt tevens de functie van secretaris.

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor de uitvoering van de pensioenregeling, die door sociale partners is overeengekomen. Het bestuur streeft naar een optimale kwaliteit, zorgvuldigheid, openheid, onafhankelijkheid en transparantie met betrekking tot de uitvoering.

Het fonds heeft ervoor gekozen om de uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer, de beleidsvoorbereiding en de ondersteuning van het bestuur uit te besteden aan daarin gespecialiseerde uitvoerders.

8.7 Het verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld. De betrokken partijen zijn als volgt vertegenwoordigd:

- Deelnemers (3);
- Pensioengerechtigden (1);
- Werkgevers (2).

De leden namens de deelnemers en pensioengerechtigden zijn benoemd door de werknemersorganisaties FNV Bondgenoten, CNV Dienstenbond en De Unie. De leden namens de werkgevers zijn benoemd door werkgeversverenigingen ABU en NBBU. De leden zijn benoemd voor een periode van vier jaar.

Per 31 december 2014 is het verantwoordingsorgaan als volgt samengesteld:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittingsduur
De heer R.M. van Norel	Voorzitter	Werknemers	01-07-2014	01-07-2018
De heer S.V.W. Lootsma	Lid	Werknemers	01-07-2014	01-07-2018
Mevrouw I. Nauta	Lid	Werknemers	01-07-2014	01-07-2018
Vacature	Lid	Werknemers	01-07-2014	01-07-2018
De heer N.J. van Batenburg	Lid	Werkgevers	01-07-2014	01-07-2018
De heer T. Sijpestijn	Lid	Werkgevers	01-07-2014	01-07-2018
De heer R. Aartsma	Toehoorder	Werknemers	01-07-2014	n.v.t.
De heer J.C. van Egmond	Toehoorder	Werknemers	01-07-2014	n.v.t.

De vacature is gaande het verslagjaar ontstaan door het terugtreden van de heer W. Fiechter. Voor het verslagjaar 2015 heeft FNV mevrouw E. Tuinstra voorgedragen als lid van het verantwoordingsorgaan.

8.8 Intern toezicht

Voor de inrichting van het intern toezicht heeft het bestuur een raad van toezicht ingesteld. Deze raad bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen die door het bestuur worden benoemd na voordracht van het verantwoordingsorgaan. Leden van de raad van toezicht hebben verder geen banden met het fonds. De raad van toezicht als collectief heeft een geschiktheid die ten minste vergelijkbaar is met de geschiktheid die door De Nederlandsche Bank wordt verlangd van het bestuur als collectief. De raad evalueert jaarlijks het eigen functioneren en rapporteert hierover aan het bestuur en het verantwoordingsorgaan.

Per 31 december 2014 is de raad van toezicht als volgt samengesteld.

Naam	Functie	Lid sinds	Einde zittingsduur
Mevrouw J.L. Verhulst	Lid	01-07-2014	01-07-2017
De heer P.C. van der Linden	Voorzitter	01-07-2014	01-07-2018
De heer M. Smit	Lid	01-07-2014	01-07-2016

8.9 Bestuur en Commissies

Dagelijks bestuur

Voor de dagelijkse gang van zaken is er een dagelijks bestuur. De voorzitter en vicevoorzitter van het fonds hebben zitting in het dagelijks bestuur en hebben de volgende bevoegdheden:

- De uitvoering van de dagelijkse gang van zaken van het fonds;
- De uitvoering van het jaarlijkse beleidsplan;
- Het bespreken van de agenda en vergaderstukken van de bestuursvergadering ter voorbereiding van de bestuursvergadering;
- Het bespreken van (strategische) beleidsvraagstukken;
- Het bespreken van het communicatiebeleid;
- Het bespreken en monitoren van het integrale risicomanagement;
- Het uitvoeren van een coördinerende rol bij het jaarwerkproces;
- Het behandelen van spoedeisende zaken.

Het dagelijks bestuur bestaat in het verslagjaar 2014 uit de voorzitter en vicevoorzitter van het fonds:

- de heer E.H.W. Bosman
- de heer P.A Citroen

Het dagelijks bestuur komt voor elke bestuursvergadering bijeen in het voorzittersoverleg. Om zijn werkzaamheden optimaal te kunnen uitvoeren heeft het bestuur commissies ingesteld die onder meer tot taak hebben besluiten die het bestuur moet nemen, voor te bereiden. Het bestuur kan besluiten dat externe deskundigen deel uitmaken van een commissie. De volgende commissies staan het bestuur bij:

Vrijstellingscommissie

De vrijstellingscommissie adviseert het bestuur over expliciete werkgeverscasuïstiek, het vrijstellingsbeleid en het handhavingsbeleid. Daarnaast heeft de vrijstellingscommissie mandaat om te besluiten op vrijstellingsverzoeken van werkgevers. De commissie bestaat uit twee bestuursleden, één van werkgeverszijde en één van werknemerszijde. In de vrijstellingscommissie hebben zitting:

- de heer P.A. Citroen
- de heer E.H.W. Bosman

In deze commissie hebben leden van werkgeverszijde, gelijk werknemerszijde één stem.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie adviseert het bestuur over het door het bestuur vast te stellen beleggingsbeleid en het jaarlijks op te stellen beleggingsplan van het fonds. Daarnaast ziet de beleggingscommissie toe op de uitvoering door de vermogensbeheerder. De commissie bestaat uit vier bestuursleden, twee van werkgeverszijde en twee van werknemerszijde. De beleggingscommissie wordt ondersteund door een externe beleggingsadviseur. In de beleggingscommissie hebben zitting:

- de heer D.J. Tuit
- de heer M. Raaijmakers
- de heer P.A. Citroen
- de heer G.J. Seffinga

Als extern beleggingsadviseur is in 2014 de heer M. Euverman van Sprenkels & Verschuren betrokken bij de beleggingscommissie.

Pensioentechnische commissie

De pensioentechnische commissie (PTC) houdt zich voornamelijk bezig met algemene -, actuariële - en financiële zaken die niet aan beleggingen gerelateerd zijn, alsmede met de juridische zaken en adviseert het bestuur op deze gebieden. De PTC bestaat uit één lid van werkgeverszijde en één lid van werknemerszijde. Daarnaast ondersteunt de adviserend actuaire de pensioentechnische commissie. In deze commissie hebben zitting:

- de heer E.H.W. Bosman
- de heer R.L. Schikhof

Als adviserende actuaire is in 2014 de heer F. Verschuren van Sprenkels & Verschuren betrokken bij de pensioentechnische commissie.

AO/IC en Uitbestedingscommissie

De AO/IC en Uitbestedingscommissie richt zich op de uitbestedings- en operationele risico's bij zowel pensioenuitvoerder, vermogensbeheerder als externe adviseurs. Het operationeel overleg met de pensioenadministrateur is ook onderdeel van de AO/IC en Uitbestedingscommissie. De AO/IC en Uitbestedingscommissie bestaat uit één lid van werkgeverszijde en één lid van werknemerszijde. Daarnaast heeft een externe adviseur zitting in de AO/IC en Uitbestedingscommissie. In deze commissie hebben in 2014 zitting:

- De heer P.A. Citroen
- De heer M. Raaijmakers

Als externe adviseur is in 2014 mevrouw R. Poldner betrokken bij de AO/IC en Uitbestedingscommissie.

Geschillencommissie en klachtenbehandeling

De geschillencommissie behandelt geschillen met betrekking tot de interpretatie van het pensioenreglement. De geschillenprocedure is geplaatst op de website van het fonds, en wordt opgenomen in diverse communicatie-uitingen van het fonds. In de geschillencommissie hebben zitting:

- de heer R.L. Schikhof
- de heer E.H.W. Bosman

De administrateur en het bestuur behandelen eventuele klachten van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden over de uitvoering van de pensioenregeling.

8.10 Vergoedingen

De bestuursleden, commissieleden, en leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen vacatiegeld en een reis- en verblijfskostenvergoeding. Het bestuur ontvangt een vergoeding conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. De leden van het Verantwoordingsorgaan ontvangen vergoedingen op basis van de SER-normering. Over het jaar 2014 is uit dien hoofde een totaalbedrag van € 309.000,- uitgekeerd (2013: € 219.000,-). Dit bedrag kan als volgt worden uitgesplitst:

• Vacatievergoedingen bestuur, inclusief reiskosten	€ 224.000,-
• Vacatievergoedingen Deelnemersraad en Verantwoordingsorgaan, inclusief reiskosten	€ 6.000,-
• Vergoeding Raad van Toezicht	€ 21.000,-
• Opleidingskosten en overige kosten	€ 58.000,-

De stijging van de bestuurskosten is veroorzaakt door extra vergaderingen als gevolg van het risico afbouw model, pensioenleeftijd naar 67 jaar en de implementatie van een nieuw bestuursmodel.

De deskundigheid van individuele bestuursleden en besturen van pensioenfondsen is belangrijk. De Pensioenfederatie heeft haar leden aanbevelingen aangereikt die toezien op nadere invulling en versterking van deskundigheid, vaardigheden en professioneel gedrag binnen besturen van pensioenfondsen. Een belangrijke randvoorwaarde voor de kwaliteit van het bestuurlijk functioneren is de beschikbaarheid van tijd. De Pensioenfederatie is van mening dat daarbij een passende financiële compensatie hoort en beveelt elk bestuur van een pensioenfonds aan de vergoedingsregeling voor bestuursleden aan de orde te stellen en daarover een besluit te nemen. Het bestuur van StiPP heeft naar aanleiding hiervan op zorgvuldige wijze een compensatieregeling opgesteld welke, naar mening van het bestuur, redelijkerwijs past bij de deskundigheidseisen en de daaruit voortvloeiende tijdsbesteding. Deze regeling is ingetreden per 1 juli 2012 en vervangt daarmee de tot dan toe geldende vergoedingsregeling op basis van de SER-norm.

8.11 Adviseurs

Het bestuur laat zich bijstaan door externe adviseurs op actuariel, beleggingstechnisch, juridisch en fiscaal gebied. Het bestuur blijft te allen tijde eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het fonds en houdt dan ook toezicht op zijn adviseurs.

Pensioenbeheer

De pensioenadministratie is uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer, Rijnzathe 10 te De Meern.

Vermogensbeheer

Kempen Capital Management, gevestigd in Nederland (Amsterdam), is aangesteld als fiduciair manager en voert het beheer van het vermogen van het fonds. Bank of New York Mellon, gevestigd in Nederland (Amsterdam), is aangesteld als custodian. De beleggingsadviseur van het fonds is de heer M. Euverman, verbonden aan Sprenkels en Verschuren, gevestigd in Nederland (Amsterdam).

Adviserend actuaris

In het verslagjaar is de heer F. Verschuren actief geweest als adviserend actuaris. De heer Verschuren is verbonden aan Sprenkels & Verschuren.

Externe bestuursondersteuning

Mevrouw R. Poldner, verbonden aan Poldner Advies, gevestigd te Amsterdam.

Certificerend actuaris

De heer H. Zaghdoudi, verbonden aan Towers Watson, gevestigd te Purmerend.

Onafhankelijke accountant

De heer L.H.J. Oosterloo, PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., gevestigd te Amsterdam.

Compliance Officer

De heer J. de Graaf, Cijf'rs, gevestigd te Den Haag.

8.12 Nevenfuncties leden bestuur en raad van toezicht

In het verslagjaar hebben de leden van het bestuur en de raad van toezicht de volgende nevenfuncties vervuld.

P.A. Citroen

- Lid Raad van Toezicht Eer en Volharding uitvaart zorg
- Lid Raad van Advies Professionals in Flex
- Lid Adviescommissie SNCU
- Directeur PAC Beheer BV Advies en M&A
- Tevens aanmerkelijke belangen in Studentalent, DNL groep en XL Studentenuitzendbureau, UNO Automatiseringdiensten, Cammio Video Recrutement, Drillster leer platform en Syllion Ventures

E.H.W. Bosman

- Bestuurslid Stichting Administratiekantoor VEP surplus (Stork)
- Lid Commissie Beleggingen en lid Commissie Finance & Risk bedrijfstakpensioenfondsen Metaal en Techniek (PMT)
- Bestuurslid Stichting Pensioenfondsen C1000
- Bestuurslid Cappital (PPI)
- Bestuurslid Stichting Pensioenfondsen van de Grolsche Bierbrouwerij
- Docent Actuarieel Instituut

G.J. Seffinga

- Bestuurslid Bpf levensmiddelen
- Bestuurslid Bpf Banden en wielen
- Bestuurslid Bpf voor de groothandel in textiel en aanverwante artikelen
- Bestuurslid Bpf Groothandel bloemen en planten

R.L. Schikhof

- Directeur Stichting Pensioenfondsen Randstad
- Voorzitter Stichting Pensioenfondsen Flexsecurity
- Directeur Pensioenbureau Randstad Holding N.V.
- Fractie-assistent VVD Gemeente Oostzaan
- Lid Rekenkamercommissie Gemeente Oostzaan
- Secretaris Stichting West Coast Challenge
- Docent Stichting Pensioen Opleidingen

M.J.M. Nuijten

- Bestuurder FNV

J.C de Planque

- Financieel directeur SSC Nederland bij USG People the Netherlands B.V.
- Commissaris bij Intermetaal Beheer BV
- Commissaris bij Bejo Finance BV
- Directeur Jans Interim Management & Consultancy (JIM&C) B.V.

M. Raaijmakers

- Bestuurslid Stichting Pensioenfonds voor de Woningbouwcorporatie, lid Balansmanagementcommissie en lid Pensioencommissie (voorzitter)
- Bestuurslid Stichting VUT-fonds voor de Woningcorporaties
- Bestuurslid Stichting Pensioenfonds voor de Groothandel in Levensmiddelen en lid beleggingscommissie
- Bestuurslid Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM en lid Communicatiecommissie

D.J. Tuit

- Financieel Directeur Luba Groep
- Lid Commissie Lonen & Verzekeringen ABU
- Lid Onderhandelingsdelegatie Cao voor Uitzendkrachten ABU
- Lid Dispensatiecommissie Cao voor Uitzendkrachten ABU
- Lid Commissie International ABU

J.L. Verhulst

- Eigenaar / jurist Puik Pensioenadvies, en uit dien hoofde:
- Bestuursondersteuning Pensioenfonds Medewerkers Apotheken
- Jurist bij Beroepspensioenfondsen Notarissen
- Jurist bij Aegon

P.C. van der Linden

- President-directeur Batenburg Techniek N.V. (tot april 2014)
- Adviseur Batenburg Techniek N.V. (tot eind 2014)
- Voorzitter Stichting Administratiekantoor Aandelen Ballast Nedam N.V.
- Adviseur Woningcorporatie H.W. Wonen

M. Smit

- Maatschapslid Diergezondheidscentrum Boven Veluwe
- Voorzitter bestuur Stichting Pensioenfonds Dierenartsen
- Lid beleggingscommissie Stichting Pensioenfonds Dierenartsen
- Lid Pension Fund Governance commissie Stichting Pensioenfonds Dierenartsen

8.13 Kenmerken van de pensioenregelingen

Met ingang van 2008 voert StiPP twee pensioenregelingen uit. Een Basisregeling voor werknemers die meer dan 26 weken werkzaam zijn in de uitzendbranche. Daarnaast een Plusregeling voor werknemers die meer dan 78 weken in de uitzendbranche hebben gewerkt en voor payrollers.

Hieronder worden de kenmerken van de Basisregeling en de Plusregeling weergegeven, zoals die gelden vanaf 1 januari 2015.

Basisregeling

Pensioensysteem	Beschikbare premieregeling met het karakter van een premieovereenkomst.
Premie	Reglementaire premie bedraagt 2,6% van het bruto loon. Deze premie komt geheel voor rekening van de werkgever.

Bruto loon / Pensioengevend salaris	<p>Als pensioengevend salaris geldt het bruto uurloon. Het bruto uurloon bestaat uit het brutoloon, waaronder wordt verstaan: het loon over de normale gewerkte uren, loon over de onregelmatige uren (dat wil zeggen de uren in afwijkende dag- en tijdzones), indien tijdens ziekte loon wordt doorbetaald: het werkelijk door de werkgever doorbetaalde loon, de vergoeding wegens loonderving van (een) wachtdag(en) in geval van ziekte ('wachtdagcompensatie'), de opgebouwde of (uitbetaalde) reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen (indien van toepassing) en de vakantiebijslag.</p> <p>Indien tussen de werkgever en de werknemer schriftelijk overeengekomen, kan in positieve zin van het beschreven bruto-uurloon omschrijving worden afgeweken. De opgebouwde of (uitbetaalde) reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen die zijn opgebouwd in een periode waarin de werknemer geen deelnemer in de zin van artikel 2 van de statuten van het fonds was, worden in geen geval tot het brutoloon in de zin van dit artikellid gerekend.</p> <p>Het moment waarop de reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen tot het bruto-uurloon worden gerekend is afhankelijk van de keuze die de werkgever heeft gemaakt. De werkgever kan eenmaal per kalenderjaar in januari kiezen of hij voor dat jaar tot het bruto-uurloon rekent:</p> <p>a. de reserveringen op het moment van ontstaan; of</p> <p>b. de reserveringen op het moment van uitbetalen.</p> <p>De keuze van de werkgever kan niet tussentijds gedurende het jaar worden gewijzigd.</p>
Maximum pensioengevend loon	Het bruto-uurloon, zoals voorgaand omschreven, is pensioengevend tot en met € 27,76. Dit wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld.
Franchise	De uur-franchise wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur en bedraagt voor 2015 € 6,09 per uur. Deze franchise wordt uitsluitend gebruikt voor de toedeling van de premie aan de deelnemers.
Pensioengrondslag	Voor elke deelnemer wordt wekelijks de pensioengrondslag vastgesteld. De pensioengrondslag is gelijk aan het bruto uurloon (pensioengevend salaris), verminderd met de uur-franchise.
Aangroei pensioenkapitaal	De deelnemer wordt periodiek een premie beschikbaar gesteld van 3,9% van de pensioengrondslag. De beschikbare premie wordt toegevoegd aan het saldo van het pensioenkapitaal. Het pensioenkapitaal bestaat uit het saldo van de pensioenrekening inclusief de waarde uit een eventuele waardeoverdracht. Het saldo van het pensioenkapitaal wordt periodiek vermeerderd of verminderd met het positieve of

	negatieve beleggingsresultaat.
Opbouwperiode	21 jaar tot 67 jaar. De opbouw vangt aan zodra een deelnemer meer dan 26 weken voor één uitzendonderneming heeft gewerkt (referte-eis).
Pensioendatum	De eerste dag van de maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd bereikt van 67 jaar.
Nabestaandenpensioen ten behoeve van echtgenoot, echtgenote, geregistreeerde partner alsmede wezenpensioen voor kinderen tot 18 jaar	Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer vóór het bereiken van de pensioendatum verkrijgen de partner en / of de kinderen aanspraken op nabestaanden- en/of wezenpensioen. De hoogte van dit nabestaanden- en / of wezenpensioen is afhankelijk van het kapitaal op het tijdstip onmiddellijk voorafgaande aan het overlijden van de deelnemer of gewezen deelnemer en van het geldende fiscale maximum, en wordt vastgesteld op basis van de door het bestuur in overleg met de actuaris vastgestelde grondslagen. Daarbij geldt een verhouding tussen het nabestaandenpensioen en het wezenpensioen per kind van 100:20.
Premievrije deelneming	n.v.t.
Inkoop pensioen	De deelnemer heeft de mogelijkheid om op pensioendatum pensioen in te kopen bij het fonds dan wel een andere pensioenuitvoerder.

Plusregeling

Pensioensysteem	Beschikbare premieregeling met het karakter van een premieovereenkomst.
Premie	De reglementaire premie bedraagt per 1 januari 2014 12,0% van de pensioengrondslag. Deze premie komt voor 2/3 ten laste van de werkgever en voor 1/3 van de werknemer.
Bruto loon / Pensioengevend salaris	<p>Als pensioengevend salaris geldt het bruto uurloon. Het bruto uurloon bestaat uit het brutoloon, waaronder wordt verstaan: het loon over de normale gewerkte uren, loon over de onregelmatige uren (dat wil zeggen de uren in afwijkende dag- en tijdzones), indien tijdens ziekte loon wordt doorbetaald: het werkelijk door de werkgever doorbetaalde loon, de vergoeding wegens loonderving van (een) wachtdag(en) in geval van ziekte ('wachtdagcompensatie'), de opgebouwde of (uitbetaalde) reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen (indien van toepassing) en de vakantiebijslag.</p> <p>Indien tussen de werkgever en de werknemer schriftelijk overeengekomen, kan in positieve zin van het beschreven bruto-uurloon omschrijving worden afgeweken. De opgebouwde of (uitbetaalde) reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen die zijn opgebouwd in een periode waarin de werknemer geen deelnemer in de zin van artikel 2 van de statuten van</p>

	<p>het fonds was, worden in geen geval tot het brutoloon in de zin van dit artikellid gerekend.</p> <p>Het moment waarop de reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen tot het brutoloon worden gerekend is afhankelijk van de keuze die de werkgever heeft gemaakt. De werkgever kan eenmaal per kalenderjaar in januari kiezen of hij voor dat jaar tot het brutoloon rekent:</p> <p>a. de reserveringen op het moment van ontstaan; of</p> <p>b. de reserveringen op het moment van uitbetalen.</p> <p>De keuze van de werkgever kan niet tussentijds gedurende het jaar worden gewijzigd.</p>																						
Maximum pensioengevend loon	Het bruto-uurloon, zoals voorgaand omschreven, is pensioengevend tot en met € 27,76. Dit wordt jaarlijks door het bestuur vastgesteld.																						
Uur-franchise	De uur-franchise wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur en bedraagt voor 2015 € 6,09 per uur.																						
Pensioengrondslag	Voor elke deelnemer wordt wekelijks de pensioengrondslag vastgesteld. De pensioengrondslag is gelijk aan het bruto-uurloon (pensioengevend salaris), verminderd met de uur-franchise.																						
Opbouw pensioenkapitaal	<p>Van de reglementaire doorsneepremie van 12,0% van de pensioengrondslag wordt de volgende inleg per leeftijdscategorie beschikbaar gesteld:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Leeftijd</th> <th>Beschikbare premie als percentage van de pensioengrondslag</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>21 - 24</td> <td>4,4</td> </tr> <tr> <td>25 - 29</td> <td>5,4</td> </tr> <tr> <td>30 - 34</td> <td>6,6</td> </tr> <tr> <td>35 - 39</td> <td>8,0</td> </tr> <tr> <td>40 - 44</td> <td>9,8</td> </tr> <tr> <td>45 - 49</td> <td>11,9</td> </tr> <tr> <td>50 - 54</td> <td>14,6</td> </tr> <tr> <td>55 - 59</td> <td>18,1</td> </tr> <tr> <td>60 - 64</td> <td>22,5</td> </tr> <tr> <td>65 - 66</td> <td>26,5</td> </tr> </tbody> </table> <p>De beschikbare premie wordt toegevoegd aan het saldo van de pensioenrekening. Het pensioenkapitaal bestaat uit het saldo van de pensioenrekening inclusief de waarde uit een eventuele waardeoverdracht. Het saldo van de pensioenrekening wordt periodiek vermeerderd of verminderd met het positieve of negatieve beleggingsresultaat.</p>	Leeftijd	Beschikbare premie als percentage van de pensioengrondslag	21 - 24	4,4	25 - 29	5,4	30 - 34	6,6	35 - 39	8,0	40 - 44	9,8	45 - 49	11,9	50 - 54	14,6	55 - 59	18,1	60 - 64	22,5	65 - 66	26,5
Leeftijd	Beschikbare premie als percentage van de pensioengrondslag																						
21 - 24	4,4																						
25 - 29	5,4																						
30 - 34	6,6																						
35 - 39	8,0																						
40 - 44	9,8																						
45 - 49	11,9																						
50 - 54	14,6																						
55 - 59	18,1																						
60 - 64	22,5																						
65 - 66	26,5																						
Opbouwperiode	21 jaar tot 67 jaar.																						
Pensioendatum	de eerste dag van de maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd bereikt van 67 jaar.																						

<p>Nabestaandenpensioen ten behoeve van echtgenoot, echtgenote, geregistreerde partner (of ongehuwde partner met notarieel verleden samenlevingsovereenkomst) alsmede wezenpensioen voor kinderen tot 18 jaar</p>	<p>Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer vóór het bereiken van de pensioendatum verkrijgen de partner en/of de kinderen aanspraken op nabestaanden- en/of wezenpensioen. Het nabestaandenpensioen bestaat uit een uitkering uit de risicodekking en een uitkering die afhankelijk is van de hoogte van het pensioenkapitaal en van het aantal wezenpensioenen dat tezamen met het partnerpensioen voor het Pensioenkapitaal wordt aangekocht in de verhouding 100:20 (partnerpensioen: wezenpensioen). De partner- en wezenpensioenen zullen nooit hoger zijn dan de geldende fiscale maxima.</p>
<p>Premievrije deelneming</p>	<p>De deelnemer die arbeidsongeschikt wordt volgens de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) kan een verzoek bij het fonds indienen tot voortzetting van het deelnemerschap. Als het verzoek wordt ingewilligd, komt de door de werkgever verschuldigde premie als bedoeld in het uitvoeringsreglement geheel of gedeeltelijk ten laste van het fonds, wordt aan de werkgever gehele of gedeeltelijke vrijstelling van premiebetaling verleend en blijven de pensioenaanspraken van de deelnemer geheel of gedeeltelijk in stand. De gehele of gedeeltelijke vrijstelling van premiebetaling en de gehele of gedeeltelijke voortzetting van de deelneming geldt zolang een uitkering wegens arbeidsongeschiktheid wordt genoten.</p>
<p>Inkoop pensioen</p>	<p>De deelnemer heeft de mogelijkheid om op pensioendatum pensioen in te kopen bij het fonds dan wel een andere pensioenuitvoerder.</p>

9

Jaarrekening

9.1 Balans per 31 december

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x €1.000)

		<u>2014</u>	<u>2013</u>
ACTIVA			
Beleggingen voor risico fonds	(1)		
Vastrentende waarden		113.467	82.867
Beleggingen voor risico deelnemers	(2)		
Vastgoedbeleggingen		24.495	16.098
Aandelen		170.191	153.353
Vastrentende waarden		594.003	495.628
Overige beleggingen		38	-
		<u>788.727</u>	<u>665.079</u>
Vorderingen en overlopende activa	(3)	33.004	33.322
Overige activa	(4)	10.046	5.588
		<u>945.244</u>	<u>786.856</u>
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(5)		
Vereiste buffer over VPV		26.897	25.873
Algemene reserve		58.548	43.445
		<u>85.445</u>	<u>69.318</u>
Technische voorzieningen	(6)	47.959	35.608
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	(7)	808.425	678.240
Overige schulden en overlopende passiva	(8)	3.415	3.690
		<u>945.244</u>	<u>786.856</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

9.2 Staat van baten en lasten

(x €1.000)

		2014	2013
BATEN			
Premiebijdragen risico deelnemers	(9)	159.098	148.403
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(10)	7.778	-892
Beleggingsresultaten risico deelnemers	(11)	31.666	16.752
Overige baten	(12)	67	23
		<u>198.609</u>	<u>164.286</u>
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(13)	22.227	32.637
Pensioenuitvoeringskosten	(14)	11.712	10.020
Mutatie technische voorzieningen	(15)		
Pensioenopbouw		4.064	2.920
Inkoop uit kapitaal / pensionering		5.035	5.200
Rentetoevoeging		120	87
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en afkopen		-1.474	-1.070
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten		-59	-43
Wijziging marktrente		5.341	-564
Wijziging overige actuariële uitgangspunten		-196	-2.217
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen		-480	122
		<u>12.351</u>	<u>4.435</u>
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(16)	130.185	102.847
Saldo overdrachten van rechten	(17)	6.007	2.734
		<u>182.482</u>	<u>152.673</u>
Saldo van baten en lasten		<u>16.127</u>	<u>11.613</u>
		<u>2014</u>	<u>2013</u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Mutatie algemene reserve		15.103	11.156
Mutatie vereiste buffer over VPV		1.024	457
		<u>16.127</u>	<u>11.613</u>

9.3 Kasstroomoverzicht

(x €1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2014	2013
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	159.602	147.741
Saldo waardeoverdrachten	-5.949	-2.557
Betaalde pensioenuitkeringen	-23.045	-39.279
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-11.782	-10.673
Diverse baten en lasten	67	23
	<u>118.893</u>	<u>95.255</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	10.556	112.679
Betaald inzake aankopen beleggingen	-125.565	-213.905
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	556	725
Overige mutaties inzake beleggingen	12	-
Betaalde kosten van vermogensbeheer	6	-1.147
	<u>-114.435</u>	<u>-101.648</u>
Mutatie liquide middelen	<u>4.458</u>	<u>-6.393</u>
Samenstelling geldmiddelen		
	2014	2013
Liquide middelen per 1 januari	5.588	11.981
Mutatie liquide middelen	4.458	-6.393
Liquide middelen per 31 december	<u>10.046</u>	<u>5.588</u>

9.4 Algemene toelichting

Inleiding

Het doel van de Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (hierna 'het pensioenfonds'), statutair gevestigd te Amsterdam is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de uitzendbranche verplicht gestelde aangesloten werkgevers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van het pensioenfonds.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 12 juni 2015 de jaarrekening opgemaakt.

Schattingswijzigingen

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het fonds.

Vanaf boekjaar 2014 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2014 zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap (AG). De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte, waarbij de ErvaringsSterfte Pensioenen 2 (ES-P2) factoren worden gehanteerd en voor de medeverzekerde dezelfde correctiefactoren toegepast zijn als voor de hoofdverzekerde. Dit heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen risico fonds van €0,2 miljoen. De aanvullende verlaging is bepaald per 31 december 2014. Dit resultaat is via de Staat van Baten en Lasten als bate in het verslagjaar verantwoord.

Rubriceringswijzigingen

De jaarrekening 2014 is in vergelijking tot de jaarrekening 2013 gewijzigd inzake de toelichting op de beleggingen. De huidige toelichting op de beleggingen is meer in overeenstemming met de in de branche gebruikelijke wijze van rapporteren omtrent beleggingen.

De wijziging betreft het volgende. In de jaarrekening 2013 was een tabel opgenomen waarin de beleggingscategoríeën uitgesplitst werden naar de componenten belegde waarde, vorderingen, schulden en liquide middelen. Van de belegde waarde werd vervolgens een verloopoverzicht getoond.

Met ingang van de jaarrekening 2014 is de hiervoor genoemde tabel komen te vervallen. Het verloopoverzicht beleggingen geeft in de jaarrekening 2014 het verloop van de totale waarde per beleggingscategoríe weer (inclusief de vorderingen, schulden en liquide middelen). De mutatie van de vorderingen, schulden en liquide middelen is met ingang van 2014 verantwoord in de regel overige mutaties in het verloopoverzicht van de beleggingen. De vergelijkende cijfers zijn aangepast om vergelijking tussen 2014 en 2013 mogelijk te maken.

De gewijzigde indeling heeft geen invloed op het vermogen, het resultaat en de dekkingsgraad van het fonds.

Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen e.d., worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-12-2014	31-12-2013
USD	1,21	1,38
GBP	0,78	0,83
JPY	145,08	144,84
DKK	7,45	7,46
NOK	9,07	8,36
SEK	9,47	8,85
CHF	1,20	1,23

Specifieke grondslagen

Beleggingen voor risico fonds en risico deelnemers

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van gemortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Vorderingen en schulden uit beleggingen welke samenhangen met een specifieke beleggingscategorie worden onder beleggingsdebiteuren dan wel -crediteuren opgenomen in de betreffende beleggingscategorie.

Beleggingen voor risico pensioenfondsen en beleggingen voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Reële waarde

De beleggingen van het pensioenfonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van gemortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen de reële waarde. De reële waarde wordt gebaseerd op taxatiewaarde. De taxaties worden verricht door onafhankelijke deskundigen. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

De actuele waarde van de vastgoedfondsen die in internationaal vastgoed beleggen worden gewaardeerd op basis van de door de Onderliggende Vastgoedfondsen opgegeven beleggingswaarden van die fondsen, zoals deze op het moment van waardering aan de Beheerder ter beschikking staan.

De internationale beleggingen zijn allemaal in een fund-to-fund structuur opgezet en afhankelijk van het onderliggende fonds wordt de taxatie 1x per kwartaal, 1x per jaar, of anders uitgevoerd. Hier is geen algemene afspraak over. Wel analyseert de vermogensbeheerder te allen tijde de waarde mutaties elk kwartaal en zal bij grote sprongen altijd navraag doen bij het betreffende onderliggende fonds.

Onroerend goed in ontwikkeling wordt gewaardeerd op basis van gedane uitgaven, inclusief bouwrente, waarbij wordt getoetst of die uitgaven tot waardewijzigingen leiden. Na oplevering worden (her)ontwikkelde objecten naar reële waarde gewaardeerd.

Aandelen

Aandelen, waaronder tevens converteerbare obligaties zijn begrepen, worden gewaardeerd tegen reële waarde. Van ter beurze genoteerde aandelen is dit de beurswaarde. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Van ter beurze genoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert. Deze waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van geldende markttrente, waarin opgenomen een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico.

Deposito's en vorderingen op banken worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs.

De reële waarde van participaties in beleggingsfondsen die beleggen in hypothecaire leningen is berekend door middel van de "discounted cash flow"-methode (hierna: DCF-model). Bij de waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters c.q. veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De waardering hiervan geschiedt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder meer worden hieronder de liquide middelen opgenomen voor zover dit banktegoeden betreft welke onmiddellijk opeisbaar zijn. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds en risico deelnemers en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel ToetsingsKader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Vereiste buffer over VPV

De benodigde buffer wordt berekend met inachtneming van de regels voor het vereist eigen vermogen als bedoeld in de Pensioenwet. Hierbij heeft het fonds gekozen voor de standaardmethode als bedoeld in het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. De minimum buffer VPV wordt berekend volgens de regels voor het minimaal vereist eigen vermogen als bedoeld in de Pensioenwet. Hierbij heeft het fonds er eenvoudigheidshalve voor gekozen de minimum buffer VPV te stellen op 4% van de VPV.

Algemene reserve

Deze reserve is dat deel van het vermogen dat resteert nadat via de resultaatbestemming de Vereiste buffer over VPV op het gewenste niveau is gebracht. Er is geen sprake van een maximering van de algemene reserve.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.

De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Vanaf 2012 betreft dit de rentetermijnstructuur op basis van een driemaandsgemiddelde met toepassing van de Ultimate Forward Rate (UFR). Het hanteren van de UFR houdt in dat voor looptijden van 21 jaar en langer een aangepaste rentetermijnstructuur (RTS) wordt gehanteerd. Voor verplichtingen korter dan 2 jaar geldt de RTS op basis van een driemaandsgemiddelde.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Pensioenaanspraken worden niet geïndexeerd. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de vrijgestelde premie wegens invaliditeit.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2014:

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2014 waarbij de sterftekansen zijn vermenigvuldigd met een leeftijdsafhankelijke factor die zijn gebaseerd op de ervaringssterfte van het pensioenfonds.

De voorziening primo jaar is berekend op basis van de door het AG gepubliceerde AG prognosetafel 2012 - 2062, startkolom 2014.

Partnerfrequentie

Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegane partnerpensioenen wordt een partnerfrequentie gehanteerd volgens de sterftetafel GBM/V 1985-1990. Deze frequentie wordt verlaagd naar 60%. Vanaf leeftijd 65 wordt 100% gehanteerd.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Kostenopslag ter grootte van 4% van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers is uitgegaan van een staffelpremie van het cohort waar deelnemer op moment van toekenning in zit.

IBNR

Een voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend door de invaliditeitsopslag uit de premie van de afgelopen twee jaar te nemen.

Voorziening voor arbeidsongeschikten

In de Plusregeling is premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid verzekerd. Voor dit risico wordt een risicopremie gevraagd en de som van de risicopremies over het boekjaar en het jaar voorafgaand aan het boekjaar vormen de voorziening voor toekomstige arbeidsongeschikten. Immers, het risico kan zich pas openbaren, twee jaar nadat de actieve deelnemer ziek geworden is. Omdat de Plusregeling op 1 januari 2008 aangevangen is, zijn in 2010 de eerste deelnemers arbeidsongeschikt geworden. Voor deze deelnemers is de risicopremie over 2008 vrijgefallen en is de werkelijke voorziening opgenomen. Voor de deelnemers die in 2014 arbeidsongeschikt zijn geworden, is de risicopremie over 2012 vrijgefallen en is de werkelijke voorziening opgenomen.

Voorziening voor risico deelnemers

De voorziening pensioenverplichtingen (gewezen) deelnemers is gelijk aan de som van de pensioenkapitalen van deelnemers en gewezen deelnemers (saldi pensioenrekeningen).

Opgebouwde spaarsaldi

De opgebouwde spaarsaldi hebben betrekking op het opgebouwde kapitaal voor de niet ingegane pensioenen.

Het kapitaal voor de basisregeling is gelijk aan de som van de voor de (gewezen) deelnemers tijdens de deelneming gefactureerde premies, vermeerderd met het daarop behaalde beleggingsresultaat en verminderd met de beheers- en administratiekosten en de bufferbijdrage.

Het kapitaal voor de plusregeling is gelijk aan de som van de voor de (gewezen) deelnemers tijdens de deelneming ingelegde netto premie conform de staffel in de plusregeling, vermeerderd met het daarop behaalde beleggingsresultaat.

Het opgebouwde kapitaal dient ter inkoop van pensioenaanspraken.

Beleggingsresultaat en aangroei van het pensioenkapitaal

De door de (gewezen) deelnemers gevormde kapitalen worden door de stichting belegd. De stichting stelt maandelijks het beleggingsresultaat vast, en verdeelt dat over de deelnemers en gewezen deelnemers aan de hand van de door het bestuur vastgestelde criteria. Vanaf 2009 wordt maandelijks rendement bijgeschreven. Het pensioenkapitaal wordt periodiek verhoogd met de opbrengsten van de beleggingen, verminderd met de kosten van vermogensbeheer.

Pensioensparen

Pensioensparen is een verzekering van aanvullend pensioensparen voor levenslang ouderdomspensioen. De post pensioensparen is opgenomen als onderdeel van de opgebouwde spaarsaldi.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen risico deelnemers

Hieronder zijn opgenomen de over het boekjaar in rekening gebrachte en te brengen premies en koopsommen.

Van de premies voor de Basisregeling is in 2014 8,83% van de bruto premie bestemd ter dekking van de administratiekosten, 1,0% van de netto premie bestemd als bufferbijdrage en 3,9% van de netto premie bestemd ter dekking van algemene risico's.

De premies voor de plusregeling bedragen 12,0% van de premiegrondslag. Van deze premies is 8,02% van de bruto premie bestemd ter dekking van administratiekosten. Voor het nabestaandenpensioen en het risico van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid 0,7% van de pensioengrondslag. Daarnaast wordt een bufferbijdrage van 7,9% van de risicopremies en 1,0% over de netto beschikbare premie gevormd. Tevens is voor algemene risico's een bijdrage van 3,9% van de netto beschikbare premie berekend.

Beleggingsresultaten

De beleggingsresultaten voor beleggingen voor risico fonds en beleggingen voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze vastgesteld.

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen risico fonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de jaarlijkse risico-koopsom voor overlijden (partnerpensioen plusregeling).

Inkoop uit kapitaal / pensionering

Onder inkoop uit kapitaal / pensionering is de inkoop van aanspraken van gepensioneerden opgenomen. Financiering vindt plaats vanuit kapitaal opgebouwd door deelnemers uit de Basis- of Plusregeling.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en afkopen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

Mutatie technische voorziening voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks wordt 4% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 4% van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging overige actuariële uitgangspunten

De onder dit hoofd opgenomen wijzigingen van de voorziening hebben betrekking op de actuariële uitgangspunten zoals actuariële kanssystemen, prognosetafel en ervaringssterfte.

Vanaf boekjaar 2014 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2014 zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap (AG). De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte, waarbij de ErvaringsSterfte Pensioenen 2 (ES-P2) factoren worden gehanteerd en voor de medeverzekerde dezelfde correctiefactoren toegepast zijn als voor de hoofdverzekerde.

Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen premies, beleggingsresultaten, inkoop uit kapitaal / pensionering, afkopen, overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken en actuariële resultaten.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

9.5 Toelichting op de balans

(x €1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastrentende waarden
Stand per 1 januari	82.867
Aankopen	23.021
Verkopen	-250
Waardemutaties	7.829
Stand per 31 december 2014	113.467
	Vastrentende waarden
Stand per 1 januari 2013	61.947
Aankopen	30.009
Verkopen	-8.198
Waardemutaties	-891
Stand per 31 december 2013	82.867

Reële waarde

De waardering van de beleggingen vindt plaats tegen reële waarde. Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de waardering van de beleggingen van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen.

Op basis van deze indeling kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Markt noteringen direct	Markt noteringen afgeleid	Waarderings- modellen en technieken	Totaal
Per 31 december 2014				
Vastrentende waarden	113.467	-	-	113.467
Per 31 december 2013				
Vastrentende waarden	82.867	-	-	82.867

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waarde-oordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Vastrentende waarden

	31-12-2014	31-12-2013
Specificatie vastrentende waarden naar soort:		
Obligatiebeleggingsfondsen	113.467	82.867

2. Beleggingen voor risico deelnemers

	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari	16.098	153.353	495.628	-	665.079
Aankopen	8.053	9.188	85.303	-	102.544
Verkopen	-2.206	-5.764	-2.336	-	-10.306
Overige mutaties	-18	-	-32	38	-12
Waardemutaties	2.568	13.414	15.440	-	31.422
Stand per 31 december 2014	24.495	170.191	594.003	38	788.727
	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari	14.649	99.608	453.283	949	568.489
Aankopen	487	48.919	134.490	-	183.896
Verkopen	-747	-9.545	-92.894	-1.056	-104.242
Overige mutaties	24	-	47	-	71
Waardemutaties	1.685	14.371	702	107	16.865
per 31 december 2013	16.098	153.353	495.628	-	665.079

Reële waarde

De waardering van de beleggingen vindt plaats tegen reële waarde. Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Per 31 december 2014

	Markt noteringen direct	Markt noteringen afgeleid	Waarderings- modellen en technieken	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	-	24.495	24.495
Aandelen	170.191	-	-	170.191
Vastrentende waarden	581.094	6.327	6.582	594.003
Overige beleggingen	38	-	-	38
	<u>751.323</u>	<u>6.327</u>	<u>31.077</u>	<u>788.727</u>

Per 31 december 2013

Vastgoedbeleggingen	-	-	16.098	16.098
Aandelen	153.353	-	-	153.353
Vastrentende waarden	483.022	6.075	6.531	495.628
	<u>636.375</u>	<u>6.075</u>	<u>22.629</u>	<u>665.079</u>

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waarde-oordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

	31-12-2014	31-12-2013
Belegde waarden in vastgoed		
Indirect vastgoed	24.287	15.872
Beleggingsdebiteuren	188	214
Liquide middelen	20	12
	<u>24.495</u>	<u>16.098</u>

Belegde waarden in aandelen

Aandelenbeleggingsfondsen	<u>170.191</u>	<u>153.353</u>
---------------------------	----------------	----------------

Belegde waarden in vastrentende waarden

Participaties in obligatiebeleggingsfondsen	581.094	483.025
Participaties in hypothekefondsen	12.617	12.280
Beleggingsdebiteuren	290	325
Liquide middelen	2	-2
	<u>594.003</u>	<u>495.628</u>

Belegde waarden in overige beleggingen

Liquide middelen	38	-
------------------	----	---

3. Vorderingen en overlopende activa

Vordering op werkgevers	9.630	11.333
Vordering op deelnemers	-	16
Nog te factureren premie	23.080	21.909
Overige vorderingen en overlopende activa	294	64
	<u>33.004</u>	<u>33.322</u>

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Naar aanleiding van door het SNCU uitgevoerde onderzoeken ten behoeve van verplichte aansluiting van werkgevers heeft het SNCU geconcludeerd dat diverse werkgevers voldoen aan de criteria van verplichte aansluiting bij het fonds. Van deze groep werkgevers heeft het fonds geen deelnemersgegevens ontvangen, als gevolg hiervan zijn aan deze werkgevers ambtshalve facturen verstuurd. Ultimo verslagjaar staan ambtshalve vorderingen open ad €8.962 (ultimo 2013: €6.102). Aangezien tegenover deze vorderingen geen opgebouwde kapitalen staan zijn deze vorderingen niet verwerkt in de jaarrekening.

Specificatie vorderingen

Werkgevers	12.993	14.344
Voorziening dubieuze debiteuren	-3.363	-3.011
	<u>9.630</u>	<u>11.333</u>

In 2014 is een bedrag van €352 gedoteerd aan de voorziening (2013: onttrekking €379). Er werd een bedrag van €94 aan premie als oninbaar afgeschreven (2013: 2.795).

4. Overige activa

Liquide middelen	10.046	5.588
------------------	--------	-------

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen.

Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

PASSIVA

5. Eigen vermogen

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Vereiste buffer over VPV	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2014	25.873	43.445	69.318
Uit bestemming saldo van baten en lasten	1.024	15.103	16.127
Stand per 31 december 2014	26.897	58.548	85.445

	Vereiste buffer over VPV	Garantie- reserve	Algemene reserve	Totaal
Stand per 1 januari 2013	25.416	7.666	24.623	57.705
Uit bestemming saldo van baten en lasten	457	-	11.156	11.613
Vrijval garantiereserve aan algemene reserve	-	-7.666	7.666	-
Stand per 31 december 2013	25.873	-	43.445	69.318

Door het bestuur is besloten om per 2013 de garantiereserve te laten vrijvallen en het saldo toe te voegen aan de algemene reserve.

Solvabiliteit

(x € 1.000)	31 december 2014		31 december 2013	
	EUR	%	EUR	%
Aanwezig vermogen - risico fonds	109.960		81.866	229,9
Minimaal vereist eigen vermogen - risico fonds	1.918	4,0	1.424	4,0
Vereist eigen vermogen - risico fonds	3.453	7,2	2.813	7,9
Dekkingsgraad		229,3		229,9
Risico deelnemers				
Dekkingsgraad		102,9		103,4
Totaal fonds				
Dekkingsgraad		110,0		109,7

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting Risicobeheer en derivaten.

De dekkingsgraad risico fonds is als volgt berekend: $100\% + (\text{vereist eigen vermogen} + \text{algemene reserve}) / \text{voorziening risico pensioenfonds}$.

De dekkingsgraad risico deelnemers is als volgt berekend: $100\% + \text{minimaal vereist eigen vermogen}$.

De dekkingsgraad van het totale fonds is als volgt berekend: $100\% + (\text{vereist eigen vermogen totale fonds} + \text{algemene reserve}) / (\text{voorziening risico pensioenfonds} + \text{voorziening deelnemers})$.

De vermogenspositie van het fonds kan worden gekarakteriseerd als toereikend.

6. Technische voorzieningen

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds		
Voorziening pensioenverplichtingen	47.959	35.608

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	<u>2014</u>	<u>2013</u>
Stand per 1 januari	35.608	31.173
Pensioenopbouw	4.064	2.920
Inkoop uit kapitaal / pensionering	5.035	5.200
Rentetoevoeging	120	87
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en afkopen	-1.474	-1.070
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-59	-43
Wijziging marktrente	5.341	-564
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-196	-2.217
Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen	-480	122
Stand per 31 december	<u>47.959</u>	<u>35.608</u>

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen over het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

Het fonds kent twee pensioenregelingen: een Basisregeling en een Plusregeling. Beide regelingen betreffen een beschikbare premieregeling. De Basisregeling geldt voor werknemers die meer dan 26 weken werkzaam zijn in de branche voor personeelsdiensten en de Plusregeling is van toepassing voor werknemers die meer dan 78 weken werkzaam zijn in de branche voor personeelsdiensten. De Plusregeling is uitgebreider dan de Basisregeling. Zo wordt er de mogelijkheid van premievrije deelneming bij arbeidsongeschiktheid geboden en kunnen gehuwde deelnemers en deelnemers met een samenlevingscontract (onder voorwaarden) in aanmerking komen voor nabestaandenpensioen.

	2014	2013
7. Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers		
Stand per 1 januari	678.240	575.393
Mutatie technische voorziening	130.185	102.847
Stand per 31 december	<u>808.425</u>	<u>678.240</u>

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers

<i>(x €1.000)</i>	2014	2013
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	678.240	575.393
<i>Mutaties</i>		
Premies	131.662	122.901
Inkoop uit kapitaal/ pensionering	-5.702	-4.910
Rendementstoekening	32.230	21.196
Inkomende w aardeoverdrachten	2.428	1.251
Uitgaande w aardeoverdrachten	-8.418	-3.977
Afkopen	-20.596	-31.235
Actuarieel resultaat op sterfte*	-1.506	-1.166
Actuarieel resultaat op mutaties	87	-1.213
Stand per 31 december	<u>808.425</u>	<u>678.240</u>

* Inclusief vrijgevallen kapitalen zonder nabestaanden ad. €903 (2013: 624)

8. Overige schulden en overlopende passiva

	<u>31-12-2014</u>	<u>31-12-2013</u>
Te verrekenen premies	265	295
Uitkeringen	20	133
Belastingen en premies sociale verzekeringen	566	793
Afkoop kleine pensioenen	1.536	2.030
Waardeoverdrachten	235	177
Te betalen kosten vermogensbeheer	371	-
Overige schulden	422	262
	<u>3.415</u>	<u>3.690</u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

9.6 Risicobeheer en derivaten

In het jaarverslag is ingegaan op de risico's die het pensioenfonds loopt en op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beperken. Onderstaand treft u kwantitatieve risico informatie aan. Deze informatie bevat de cumulatieve cijfers voor risico pensioenfonds en risico deelnemers.

De vermogensbeheerder heeft met ingang van huidig boekjaar de kwantitatieve informatie van de beleggingen aangeleverd op basis van het doorkijkprincipe ("look through"). Deze informatie is niet beschikbaar voor de vergelijkende cijfers. De vergelijkende cijfers ten aanzien van de kwantitatieve informatie voor beleggingen zijn derhalve niet in alle gevallen vergelijkbaar met de cijfers van huidig boekjaar. Als gevolg van het toepassen van het doorkijkprincipe sluiten de beleggingen per beleggingscategorie zoals toegelicht in de risicoparagraaf niet aan op de beleggingen per beleggingscategorie volgens de balans.

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het surplus op FTK-grondslagen is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2014		31 december 2013	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds (FTK-waardering)		47.959		35.608
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers		808.425		678.240
Buffers:				
S1 Renterisico	2.066		1.465	
S2 Risico zakelijke waarden	969		967	
S3 Valutarisico	230		218	
S4 Grondstoffenrisico	-		-	
S5 Kredietrisico	128		304	
S6 Verzekeringstechnisch risico	2.071		1.619	
S7 Liquiditeitsrisico	-		-	
S8 Concentratierisico	594		865	
S9 Operationeel risico	-		-	
S10 Actief beheerisico	24		-	
Diversificatie-effect	-2.629		-2.625	
Totaal S (vereiste buffers)		3.453		2.813
Solvabiliteit risico deelnemers		23.444		23.060
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		883.281		739.721
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)		941.829		783.166
Surplus		58.548		43.445

Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds het standaard model van DNB toe, met fondsspecifieke aanpassingen voor het concentratierisico en actief beheerisico, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in de evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 - S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren kunnen bijvoorbeeld marktprijzen zijn van aandelen, grondstoffen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) of rentes (renterisico).

De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille van het fonds gevoelig is voor het prijs- en renterisico is in de volgende alinea weergegeven, vervolgens worden de risico's die het fonds loopt nader toegelicht.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de markttrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde van een belegging of verplichting verandert bij een parallele verschuiving van de rentecurve. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31-12-2014		31-12-2013	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Duration van de vastrentende waarden risico fonds (voor derivaten)	113.467	6,0	82.867	4,3
Duration van de vastrentende waarden risico fonds (na derivaten)	113.467	6,0	82.867	4,3
Technische voorziening (FTK-waardering)	47.959	13,3	35.608	12,3

Het fonds hanteert ten aanzien van de uitkeringenpool (de ingegane pensioenen) een beleid dat gericht is op het minimaliseren van de "duration-mismatch". Dit beleid wordt gerealiseerd door het kopen van langlopende obligaties met een vergelijkbare looptijd als de lopende uitkeringen. Om die reden is er voor de uitkeringspool per jaareinde geen sprake van een "durationmismatch".

Ten aanzien van de verplichtingen voor risico deelnemers is er geen sprake van een "duration-mismatch" aangezien het fonds over deze verplichtingen geen renterisico loopt.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2014		31-12-2013	
		in %		in %
Resterende looptijd < 1 jaar	511.626	72,0	486.731	84,1
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	64.655	9,1	27.413	4,8
Resterende looptijd > 5 jaar	134.178	18,9	64.351	11,1
	<u>710.459</u>	<u>100,0</u>	<u>578.495</u>	<u>100,0</u>

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

	31-12-2014		31-12-2013	
		In %		In %
Specificatie vastgoed beleggingen naar sector:				
Kantoren	1.215	4,1	1.331	8,3
Winkels	1.517	5,1	1.579	9,8
Woningen	1.648	5,6	1.660	10,3
Participaties in vastgoedmaatschappijen	25.301	85,2	11.528	71,6
	<u>29.681</u>	<u>100,0</u>	<u>16.098</u>	<u>100,0</u>
Specificatie vastgoed beleggingen naar regio:				
Europa	22.710	76,5	5.559	34,5
Verenigde Staten	2.547	8,6	10.313	64,1
Azië	3.866	13,0	-	-
Overige Mature Markets	558	1,9	226	1,4
	<u>29.681</u>	<u>100,0</u>	<u>16.098</u>	<u>100,0</u>
Specificatie aandelen naar sector:				
Handel	50.740	30,9	-	-
Financiële instellingen (waaronder banken en verzekeraars)	36.074	22,0	142.743	93,1
Nijverheid en industrie	26.111	15,9	-	-
Energie	17.818	10,9	-	-
IT en Telecom	31.229	19,0	-	-
Overige	2.075	1,3	10.610	6,9
	<u>164.047</u>	<u>100,0</u>	<u>153.353</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2014		31-12-2013	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar regio:				
Europa	58.129	35,4	35.616	23,2
North America	39.164	23,9	19.061	12,4
Global	-	-	66.011	43,1
Asia Pacific (exclusief Japan)	59.803	36,5	20.899	13,6
Japan	-	-	5.033	3,3
Overige	6.951	4,2	6.733	4,4
	<u>164.047</u>	<u>100,0</u>	<u>153.353</u>	<u>100,0</u>

Valutarisico (S3)

Het totaalbedrag van de gehele beleggingsportefeuille dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo 2014 circa €251.060 (2013: €93.070). Van dit bedrag is 61,9% (2012: 79,5%) afgedekt naar de euro. Het valutarisico wordt in onderstaande tabel weergegeven.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Valuta-derivaten	Nettopositie na afdekking 2014	Nettopositie na afdekking 2013
EUR	653.666	93.232	746.898	728.833
GBP	62.891	-21.232	41.659	-15.783
JPY	28.349	-15.652	12.697	-12.618
USD	74.474	-58.880	15.594	42.193
NOK	712	-	712	5.321
Overige	84.634	-	84.634	-
	<u>904.726</u>	<u>-2.532</u>	<u>902.194</u>	<u>747.946</u>

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geld-leningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten wordt door het fonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het fonds adequaat worden afgedekt door onderpand. Er wordt gebruik gemaakt van dagelijkse waarderingen.

	31-12-2014		31-12-2013	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar sector:				
Overheidsinstellingen	436.947	61,5	360.746	62,4
Financiële instellingen (waaronder banken en verzekeraars)	147.800	20,8	204.827	35,4
Bedrijfsobligaties	109.311	15,4	-	-
Vastgoed	16.401	2,3	12.280	2,1
Andere instellingen	-	-	642	0,1
	<u>710.459</u>	<u>100,0</u>	<u>578.495</u>	<u>100,0</u>

Specificatie vastrentende waarden naar regio:

Mature Markets	703.420	99,0	574.792	99,4
Andere	7.039	1,0	3.703	0,6
	<u>710.459</u>	<u>100,0</u>	<u>578.495</u>	<u>100,0</u>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31-12-2014		31-12-2013	
		In %		In %
AAA	393.726	55,4	445.241	77,0
AA	54.755	7,7	42.993	7,4
A	24.500	3,4	34.239	5,9
BBB	30.909	4,4	45.852	7,9
<BBB	3.881	0,6	2.231	0,4
Not rated *	202.688	28,5	7.939	1,4
	<u>710.459</u>	<u>100,0</u>	<u>578.495</u>	<u>100,0</u>

* Dit betreft voornamelijk liquide middelen en deposito's

Verzekeringstechnische risico (S6)

Langlevenrisico

Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van Prognosetafel AG2014 met adequate correcties voor ervaringssterfte ES-P2 is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het fonds is om het overlijden- en arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft geen ambitie om het pensioen te indexeren.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het fonds in haar beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij.

Dit betreft per 31 december 2014 de volgende posten:

	31-12-2014	31-12-2013
Obligaties:		
Nederland (staatsobligaties)	320.968	280.613
Duitsland (staatsobligaties)	43.724	36.226
Frankrijk (staatsobligaties)	42.390	33.694
JPMorgan Liquidity Funds - Euro Liquidity Fund	108.938	79.882
Insight Liquidity Funds PLC - EUR Cash Fund	45.150	33.840
iShares Euro Corporate Bond ex-Financials UCITS ETF	26.991	23.065
BlackRock Euro Investment Grade Corporate Bond Index Fund	21.975	18.197
Kempen International Funds - Euro Non-Financial Credit Fund	26.591	22.865
Aandelen:		
Vanguard Developed Markets Index Fund	42.678	34.234
Vanguard Institutional Index Fund	40.018	28.331
Vanguard Investments Series PLC - European Stock Index Fund	26.001	22.152
Vanguard Emerging Markets Stock Index Fund	19.792	16.960
Northern Trust All Country Asia ex Japan Equity Index Fund Euro	18.922	15.726

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Er is sprake van een concentratierisico op de Franse staatsobligaties. De credit rating van Frankrijk is door S&P, Fitch en Moody's verlaagd naar AA, hierdoor is een significant concentratierisico ontstaan. Het bestuur heeft besloten om in aanvulling op het standaardmodel van DNB een buffer voor concentratierisico aan te houden.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De beleggingsportefeuille is ondergebracht bij Kempen Capital Management. Met deze partij is een overeenkomst en service level agreement gesloten. De afhankelijkheid van deze partij wordt beheerst doordat de bewaring van de stukken uit de portefeuille is ondergebracht bij BNY Mellon.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer. Met Syntrus Achmea Pensioenbeheer zijn een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerders door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste internebeheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het fonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Actief beheerrisico

Ultimo 2013 vormde het actief beheerrisico onderdeel van het risico zakelijke waarden. Onder het nFTK is het actief beheerrisico toegevoegd aan de methodiek voor het vaststellen van het vereist vermogen. Voor het vaststellen van dit risico heeft DNB reeds een handleiding gepubliceerd. Het bestuur heeft besloten om het actief beheerrisico ultimo 2014 mee te nemen op deze door DNB voorgestelde methodiek. Eind 2014 is er sprake van actief beheer binnen een gedeelte van de zakelijke waarden portefeuille, voor het actief beheerrisico is een buffer aangehouden.

Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

Administratiekosten

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingovereenkomst afgesloten met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. Het contract met Syntrus Achmea Pensioenbeheer N.V. loopt tot en met 31 december 2018 en is jaarlijks opzegbaar met een opzegtermijn van een jaar. Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingensystematiek. Deze systematiek bestaat zowel uit vaste als variabele componenten. De vergoeding voor 2014 bedraagt circa € 10,5 miljoen.

Vermogensbeheerkosten

Met de vermogensbeheerder Kempen Capital Management NV is een beheerovereenkomst aangegaan voor bepaalde tijd, te weten tot 1 oktober 2015.

Met de custodian BNY Mellon Asset Servicing NV/ SA is een beheerovereenkomst aangegaan waarvan de duur parallel loopt met de overeenkomst met de vermogensbeheerder Kempen Capital Management NV.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er juridische procedures tegenover meerdere werkgevers. Deze procedures hebben betrekking op het niet betalen van de premies, betwiste aansluiting en faillissementen. De financiële impact van deze procedures op het vermogen van het fonds is naar verwachting gering.

9.7 Toelichting op de staat van baten en lasten

(x €1.000)

	2014	2013
9. Premiebijdragen risico deelnemers		
Premiebijdragen werknemers	156.587	149.103
FVP-koopsommen	2.574	1.716
	<u>159.161</u>	<u>150.819</u>
Bijdragen verzekeringstechnisch nadeel	383	-
Mutaties inzake voorziening premievorderingen	-352	379
Afschrijving premievorderingen	-94	-2.795
	<u>159.098</u>	<u>148.403</u>

De kostendeekkende en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

Kostendeekkende premie	150.731	142.108
Feitelijke premie	159.161	150.819

De kostendeekkende premie is gebaseerd op de marktrente (nominale rentetermijnstructuur van 31 december 2013 gepubliceerd door DNB). De feitelijke premie is in 2014 hoger dan de kostendeekkende premie.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

Kosten pensioenopbouw	131.662	122.901
Pensioenuitvoeringskosten	11.653	9.977
Solvabiliteitsopslag	1.764	1.801
Risicopremie nabestaandenpensioen	2.773	2.920
Risicopremie premievrijstelling	2.879	4.509
	<u>150.731</u>	<u>142.108</u>

De kosten pensioenopbouw betreffen de kosten van de jaarinkoop van de pensioenaanspraken inclusief de kosten voor premievrijstelling voor nieuwe arbeidsongeschiktheidsgevallen. De toeslagverlening is voorwaardelijk en daarom geen onderdeel van de kosten pensioenopbouw. De pensioenuitvoeringskosten volgen uit de staat van baten en lasten. De solvabiliteitsopslag 2014 wordt berekend door het percentage vereist vermogen per 31 december 2013 te vermenigvuldigen met de kosten pensioenopbouw.

Er is geen sprake van premiekortingen dan wel premieopslagen.

10. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

	Directe beleggings- opbrengsten 2014	Indirecte beleggings- opbrengsten 2014	Kosten van vermogens- beheer 2014	Totaal 2014
Vastrentende waarden	-	7.960	-182	7.778

De indirecte beleggingsopbrengsten sluiten niet aan op de herwaardering in de verloopstaat in de paragraaf beleggingen. Dit wordt veroorzaakt doordat de door de vermogensbeheerder in rekening gebrachte beheervergoeding in mindering gebracht is op de net asset value van de onderliggende berekening. In bovenstaande tabel is de beheervergoeding separaat weergegeven, de indirecte beleggingsopbrengsten zijn hierop aangepast.

	Directe beleggings- opbrengsten 2013	Indirecte beleggings- opbrengsten 2013	Kosten van vermogens- beheer 2013	Totaal 2013
Vastrentende waarden	-	-758	-133	-891
	-	-758	-133	-891

11. Beleggingsresultaten risico deelnemers

	Directe beleggings- opbrengsten 2014	Indirecte beleggings- opbrengsten 2014	Kosten van vermogens- beheer 2014	Totaal 2014
Vastgoedbeleggingen	250	2.590	-28	2.812
Aandelen	-	13.565	-194	13.371
Vastrentende waarden	306	16.129	-952	15.483
	556	32.284	-1.174	31.666

De indirecte beleggingsopbrengsten sluiten niet aan op de herwaardering in de verloopstaat in de paragraaf beleggingen. Dit wordt veroorzaakt doordat de door de vermogensbeheerder in rekening gebrachte beheervergoeding in mindering gebracht is op de net asset value van de onderliggende berekening. In bovenstaande tabel is de beheervergoeding separaat weergegeven, de indirecte beleggingsopbrengsten zijn hierop aangepast.

	Directe beleggings- opbrengsten 2013	Indirecte beleggings- opbrengsten 2013	Kosten van vermogens- beheer 2013	Totaal 2013
Vastgoedbeleggingen	329	1.733	-49	2.013
Aandelen	-	14.520	-148	14.372
Vastrentende waarden	396	1.519	-816	1.099
Overige beleggingen	-	-731	-1	-732
	725	17.041	-1.014	16.752

	2014	2013
12. Overige baten		
Interest	67	23
13. Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	1.079	936
Partnerpensioen	499	363
Wezenpensioen	19	23
Afkopen	20.630	31.315
	<u>22.227</u>	<u>32.637</u>

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan €458,06 (2013: €451,22) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

14. Pensioenuitvoeringskosten

Administratiekosten	10.545	9.186
Adviseurs- en controlekosten (exclusief accountantskosten)	552	584
Overige kosten	16	-39
Bestuurskosten	309	219
Handhavingskosten	339	246
Contributies en bijdragen	200	202
Vergoeding administratiekosten en boetes werkgevers	-308	-425
Accountantskosten	59	47
	<u>11.712</u>	<u>10.020</u>

Honoraria accountant

	Accountant	Overig netwerk	Totaal
2014			
Controle van de jaarrekening	29	-	29
Andere controlewerkzaamheden	7	-	7
	<u>36</u>	<u>-</u>	<u>36</u>
2013			
Controle van de jaarrekening	28	-	28
	<u>28</u>	<u>-</u>	<u>28</u>

Deze werkzaamheden zijn zowel in 2014 als 2013 uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Daarnaast zijn in het boekjaar werkzaamheden verricht door andere accountantskantoren dan PricewaterhouseCoopers voor een bedrag van €23 (2013: €19).

Bezoldiging Personeelsleden

Het fonds heeft zowel in 2014 als in 2013 geen personeel in dienst. De beheeractiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van Syntrus Achmea Pensioenbeheer dan wel vermogensbeheerder.

Bezoldiging bestuurders

De transacties met bestuurders hebben betrekking op de vergoedingen voor de werkzaamheden verband houdende met de bestuurs- en commissievergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten 2014: €223 (2013: €184).

Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

15. Mutatie technische voorzieningen

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de jaarlijkse risico-koopsom voor overlijden (partnerpensioen plusregeling).

Inkoop uit kapitaal / pensionering

Onder inkoop uit kapitaal / pensionering is de inkoop van aanspraken van gepensioneerden opgenomen. Financiering vindt plaats vanuit kapitaal opgebouwd door deelnemers uit de Basis- en Plusregeling.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met 0,379% (2013: 0,351%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2013.

Pensioenuitkeringen en afkopen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Uitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging rentetermijnstructuur

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging markttrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

De onder dit hoofd opgenomen wijzigingen van de voorziening hebben betrekking op de actuariële uitgangspunten zoals actuariële kanssystemen, prognosetafel en ervaringssterfte.

Vanaf boekjaar 2014 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2014 zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap (AG). De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel worden voor het fonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte ES-P2. Dit heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen risico fonds van €0,2 miljoen.

Overige wijzigingen

	2014	2013
Resultaat op kanssystemen:		
Resultaat op sterfte	-588	-731
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-290	4.509
Resultaat op mutaties *	398	-3.656
	<u>-480</u>	<u>122</u>

* Bestaat voornamelijk uit de vrijval risicokoopsom voor arbeidsongeschiktheidsrisico verminderd met de mutatie in de technische voorziening als gevolg van arbeidsongeschiktheidsschades.

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

16. Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

Deze zijn berekend op basis van de voor de balansposten gehanteerde grondslagen.

	2014	2013
17. Saldo overdrachten van rechten		
Inkomende waardeoverdrachten	-2.407	-1.238
Uitgaande waardeoverdrachten	8.414	3.972
	<u>6.007</u>	<u>2.734</u>
Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:		
Toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	2.428	1.251
Onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	-8.418	-3.977
Het resultaat op de waardeoverdrachten is als volgt:		
- de overgenomen pensioenverplichting	-21	-13
- de overgedragen pensioenverplichting	4	5

Een inkomende waardeoverdracht betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een uitgaande waardeoverdracht betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten heeft de jaarrekening 2014 vastgesteld in de vergadering van 12 juni 2015.

Ondertekening bestuur voor akkoord

De Meern, 24 juni 2015

De heer P.A. Citroen (voorzitter)

De heer E.H.W. Bosman (vicevoorzitter)

M. Raaijmakers

D.J. Tuit

R.L. Schikhof

G.J. Seffinga

M.J.M. Nuijten

J.C. de Planque

10.1 Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Nieuwe financieel toetsingskader

Met ingang van 1 januari 2015 is het nieuwe financieel toetsingskader (hierna nFTK) ingegaan. Vanaf 2015 gelden andere eisen omtrent de waardering van de verplichtingen en de bepaling van de dekkingsgraad. Hieronder wordt aangegeven wat de impact is van de wijzigingen op het fonds per 31 december 2014.

Waardering technische voorzieningen

Voor de waardering van de technische voorziening wordt gebruik gemaakt van de actuele risicovrije rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB. Deze rentetermijnstructuur wordt gebaseerd op actuele markttrentes voor looptijden tot 20 jaar en groeit daarna richting een Ultimate Forward Rate (UFR). De UFR bedraagt 4,2%. De driemaandsmiddeling van de rente wordt niet meer toegepast vanaf 1 januari 2015.

De impact van het niet meer toepassen van de driemaandsmiddeling op de technische voorziening van het fonds bedraagt € 1.220 per eind december 2014, de technische voorziening voor risico fonds stijgt hiermee van € 47.959 naar € 49.179. De dekkingsgraad daalt hierdoor van 229,3% naar 223,6%.

Dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad wordt in 2015 berekend door de waarde van het vermogen te delen door de waarde van de technische voorziening. Aangezien de technische voorziening gewaardeerd wordt op basis van de actuele rentetermijnstructuur kan de dekkingsgraad sterk fluctueren met de dagkoersen op de financiële markten. Daarom wordt naast de actuele dekkingsgraad een meer stabiele dekkingsgraad geïntroduceerd, de beleidsdekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad voor het fonds is het voortschrijdend gemiddelde van de laatste twaalf maanden van de actuele dekkingsgraad. In de middeling worden de aan DNB gerapporteerde dekkingsgraden meegenomen.

De beleidsdekkingsgraad bedraagt 230,8% per eind december 2014.

Vereiste dekkingsgraad (VDG)

De rekenregels voor de vereiste dekkingsgraad worden aangepast. Deze wijziging is al in 2011 aangekondigd in het document "Uitwerking herziening berekeningssystematiek vereist eigen vermogen" van juni 2011. Naast de wijzigingen uit dit document in de rekenregels geldt dat ook voor de VDG de nieuwe UFR van toepassing is. Omdat alle dekkingsgraden die ten grondslag liggen aan de beleidsdekkingsgraad gebaseerd zijn op een rente met driemaandsmiddeling is het ook toegestaan om de VDG per 1 januari 2015 te berekenen o.b.v. een rente met driemaandsmiddeling.

De VDG wijzigt door de gewijzigde rekenregels en nieuwe UFR (zonder driemaandsmiddeling) van 7,2% naar 7,9%.

Financiële positie

De financiële positie van het fonds wordt bepaald aan de hand van de beleidsdekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad moet ten minste het niveau hebben van de vereiste dekkingsgraad. Als de beleidsdekkingsgraad van het fonds onder de vereiste dekkingsgraad ligt, is er sprake van een tekortsituatie en maakt het fonds een herstelplan.

Op basis van het nFTK is er geen sprake van een tekortsituatie.

10.2 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Het voorstel resultaatbestemming 2014 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

10.3 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2014.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- " heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- " heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangevane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. Mijn oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat op balansdatum van toepassing was.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum tenminste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten is naar mijn mening goed, enigerlei intentie tot het verlenen van toeslagen ontbreekt.

Het oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat tot en met 31 december 2014 van kracht was. Voor de volledigheid merk ik op dat, op basis van gegevens die door het pensioenfonds zijn aangeleverd en door mij op plausibiliteit gecontroleerd, mijn oordeel over de vermogenspositie per 1 januari 2015 op basis van het nieuw Financieel Toetsingskader niet zou zijn gewijzigd.

Purmerend, 24 juni 2015

drs. H. Zaghdoudi AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V

10.4 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2014 van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten te Amsterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2014 en de staat van baten en lasten over 2014 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het stichtingskapitaal en overige reserves en het saldo van baten en lasten getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het stichtingskapitaal en overige reserves van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten per 31 december 2014 en van het saldo van baten en lasten over 2014 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 24 juni 2015

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. L.H.J. Oosterloo RA

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (StiPP)

Postbus 40049

7300 AX Apeldoorn

stippensioen.nl